

บทนำ

ลักษณะภูมิศาสตร์ของอังกฤษ ตั้งอยู่บนเกาะบริเตนใหญ่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของทวีปยุโรป ทิศเหนือติดกับสกอตแลนด์ ทิศตะวันตกจดเวลล์ มีทะเลไอริช (Irish Sea) กั้นกลางระหว่างประเทศอังกฤษกับเกาะไอร์แลนด์ ทิศตะวันออกจดทะเลเหนือ (North Sea) ส่วนทิศใต้จดช่องแคบอังกฤษ

ประชาชนเจ้าของถิ่นเดิม คือ พวกบริตัน (Briton) ประมาณ 1000 BC ชนเผ่าเซลท์ (celt)¹ เข้ามารุกรานพร้อมกับการตั้งถิ่นฐาน ในช่วงปี 58-51 BC จูเลียส ซีซาร์ (Julius Caesar) แห่งอาณาจักรโรมันได้นำกองทัพเข้ารุกรานแคว้นโกล (Gaul) และในปี 55 และ 54 BC ได้ทรงข้ามไปโจมตีเกาะอังกฤษ เพราะทรงได้ทราบว่าพวกเซลท์ในแคว้นโกลได้รับความช่วยเหลือจากพวกเซลท์ในอังกฤษ หลังจากนั้นเกาะอังกฤษจึงตกอยู่ในความยึดครองของโรมันเป็นเวลาเกือบ 400 ปี โรมันได้ทิ้งความเจริญไว้ให้กับชาวบริตันหลายด้าน เช่น การสร้างเมืองแบบโรมัน 4 แห่ง ได้แก่ โคลเชสเตอร์ (Colchester), ลินคอล์น (Lincoln) ยอร์ก (York) และกลูเชสเตอร์ (Gloucester) การสร้างถนนด้วยหินที่มีความคงทนใช้งานทุกวันนี้ การดำเนินชีวิตในเมืองทำให้กรุงลอนดอนกลายเป็นศูนย์กลางทางการค้าการบริหาร และคริสตศาสนา

หลังจากจักรวรรดิโรมันล่มสลายใน ค.ศ. 476 อังกฤษได้ถูกอนารยชนเผ่าต่างๆ เข้ามารุกราน ได้แก่ พวกแองเกิล (Angle) แซกซอน (Saxons) เมอร์เซีย (Mercia) แองเกลียตะวันออก (East Anglia) และ นอร์ธัมเบีย (Northumbria) และจูต (Jutes) เข้าครอบครองและแบ่งแยกเป็นอาณาจักรอิสระ 7 อาณาจักร ได้แก่ เคนท์ (Kent) ซัสเซก (Sussex) เอสเสก (Essex), เวสเซก (Wessex) เมอร์เซีย (Mercia) แองเกลียตะวันออก (East Anglia) และนอร์ธัมเบีย

¹เซลท์ เป็นพวกผสมระหว่างนอร์ดิก (Nordic) กับอัลไพน์ (Alpine)

¹เซลท์ เป็นพวกผสมระหว่างนอร์ดิก (Nordic) กับอัลไพน์ (Alpine)

(Northumbria) ค.ศ. 827 เอกเบิร์ด (Egbert, ค.ศ. 801-839) แห่งแคว้นเวสเซก ได้รวม
แองโกล-แซกซอนไว้ได้ทั้งหมด แล้วตั้งอาณาจักรอังกฤษขึ้น

ในช่วงเวลานั้นเดนส์ (Danes) หรือไวกิง (Viking) ซึ่งเป็นอนารยชนจากสแกนดิเน-
เวียได้เข้ามารุกรานเกาะอังกฤษ และตั้งถิ่นฐานที่นอร์ธัมเบอร์แลนด์ (Northumberland)
กษัตริย์ของแองโกล-แซกซอน ที่ทำสงครามกับเดนส์อย่างสามารถ คือ อัลเฟรด (King
Alfred, ค.ศ. 871-899) จนได้รับนามว่าอัลเฟรดมหาราช (Alfred the Great) ทายาทของ
อัลเฟรดทำสงครามต่อมาจนถึง ค.ศ. 1013 กษัตริย์แห่งเดนมาร์ค คือ สวิน (Swein) ยกทัพ
ใหญ่เข้าบุกอังกฤษ มีผลให้พระเจ้าอีเธลเรด (Ethelred) เสด็จหนีไปนอร์มันดี (Normandy)
และได้ทรงอภิเษกสมรสกับเจ้าหญิงเอมมา (Emma) แห่งนอร์มันดี พระเจ้าสวินสิ้นพระชนม์
ในสนามรบ ราชโอรสคือ คานุต (Canut) ได้ทำสงครามกับเอดมันด์ อีออนไซด์ (Edmund
Ironsides) โอรสของอีเธลเรดอย่างกล้าหาญ เอดมันด์สิ้นพระชนม์ในปี ค.ศ. 1016 คานุตจึง
ได้เป็นกษัตริย์ของอังกฤษ ประเทศอังกฤษตกอยู่ใต้การปกครองของเดนส์อย่างสมบูรณ์

พระเจ้าคานุตทรงปกครองอังกฤษในช่วง ค.ศ. 1016-1035 ทรงเป็นกษัตริย์ที่มีพระ
ปรีชาสามารถ ทำให้ประเทศอังกฤษเจริญก้าวหน้าทางด้านกฎหมาย เศรษฐกิจ การค้า ทรง
สร้างอาชีพอิใหม่ ๆ ให้กับชาวอังกฤษ ทรงให้การอุปถัมภ์ศาสนา พระองค์สิ้นพระชนม์ใน
ค.ศ. 1035 หลังจากนั้นโอรส 2 พระองค์ คือ ฮาโรลด์ (Harold) และฮาร์ทอานูท (Harthanut)
ได้ปกครองต่อจนถึงค.ศ. 1042 จึงสิ้นสุดเชื้อสายของพระเจ้าคานุต หลังจากนั้นกษัตริย์
ที่ปกครองอังกฤษต่อมามีเชื้อสายเวสเซก คือ พระเจ้าเอ็ดเวิร์ด (Edward the Confessor)¹
เอ็ดเวิร์ดจะปกครองจนถึง ค.ศ. 1066 หลังจากนั้น ฮาโรลด์ กอดวินสัน (Harold Godevinson)
บุตรชายของขุนนางผู้หนึ่งได้ปกครองจากเดือนมกราคมถึงกันยายน ค.ศ. 1066 ซึ่งเป็นเวลา
ที่พวกนอร์มันเข้ามารุกราน

¹ เป็นพระราชโอรสของอีเธลเรดกับพระนางเอมมาแห่งนอร์มันดี ทรงเติบโตในแคว้นนอร์มันดี

ในค.ศ. 1066 วิลเลียม ดยุกแห่งนอร์มันดี (William, Duke of Normandy¹) ได้ยกทัพข้ามช่องแคบอังกฤษเข้ามาและปราบดาภิเษกขึ้นเป็นพระเจ้าวิลเลียมที่ 1 (William I ค.ศ. 1066-1087) ปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์นอร์มัน (Norman) ทรงได้รับสมญาว่า วิลเลียมผู้พิชิต (William the Conqueror) ได้ทรงนำระบบการปกครองแบบฟิวดัล (Feudalism) เข้ามาใช้ในอังกฤษ โดยถือว่าพระองค์เป็นเจ้าของที่ดินทั้งหมดของประเทศ หลังจากนั้นจึงได้แบ่งที่ดินกลับไปให้กับพวกขุนนางต่างๆ โดยที่ขุนนางต่างๆ เหล่านี้มีอำนาจควบคุมทหาร และได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าครองนครต่างๆ แต่ยังคงจงรักภักดีต่อกษัตริย์ โดยจะต้องทำพิธีให้สัตย์สาบานต่อกษัตริย์ตามประเพณีของระบอบฟิวดัล

หลังจากวิลเลียมสิ้นพระชนม์ อำนาจการปกครองตกอยู่กับทายาทของวิลเลียม อันได้แก่ วิลเลียม รูฟัส (William Rufus, ค.ศ. 1087-1100) เฮนรีที่ 1 (Henry I, ค.ศ. 1100-1135) สตีเฟน (King Stephen, ค.ศ. 1135-1154) ตามลำดับ

ประเทศอังกฤษมีอาณาเขตกว้างใหญ่ขึ้นในสมัยของพระเจ้าเฮนรีที่ 2 (Henry II, ค.ศ. 1154-1189) แห่งราชวงศ์แพลนทาเจเนต (Plantagenet) โดยเฮนรีได้ครอบครองดินแดนอังกฤษ (Anjou) เมน (Maine) ตูเรน (Touraine) และนอร์มันดี จากมรดกของพระราชบิดาและพระราชมารดา และได้อาภิณฑิน (Aquitaine) จากการอภิเษกสมรส และยังเป็นเจ้าประเทศราชของไอร์แลนด์ (Ireland) เวลส์ (Wales) และสกอตแลนด์ (Scotland) อีกด้วย เมื่อเฮนรีที่ 2 สิ้นพระชนม์ พระโอรสองค์โตคือ ริชาร์ดที่ 1 (Richard I, ค.ศ. 1189-1199) ขึ้นครองราชต่อทรงเป็นนักรบที่กล้าหาญ และใช้เวลาในรัชกาลของพระองค์ครั้งหนึ่งไปทำสงครามครูเสด (Third Crusade) และยังทำสงครามกับพระเจ้าฟิลิป ออกัสตัส (Philip Augustus) แห่งฝรั่งเศส

พระเจ้าจอห์น (King John, ค.ศ. 1199-1216) ซึ่งเป็นพระอนุชาของพระเจ้าริชาร์ดได้เป็นกษัตริย์องค์ต่อมา ทรงเป็นกษัตริย์ที่ไร้ความสามารถ ในรัชสมัยนี้ราชวงศ์แพลนทาเจเนต

¹ นอร์มันดีเป็นแคว้นที่มีความเจริญรุ่งเรืองสุด อยู่ทางตะวันตกของประเทศฝรั่งเศส

ได้เสียดินแดนในประเทศฝรั่งเศสคือ นอร์มันดี เมน อังชู ให้แก่พระเจ้าฟิลิปแห่งฝรั่งเศส นอกจากนั้นพระเจ้าจอห์นยังมีกรณีพิพาทกับพระสันตปาปาอินโนเซนต์ที่ 3 (Innocent III) แห่งกรุงโรม พระสันตปาปาประกาศตัดประเทศอังกฤษออกจากศาสนา (interdict) มีผลให้วัดทั่วราชอาณาจักรต้องปิดการให้บริการแก่คริสตศาสนิกชน ยกเว้นการประกอบพิธีอาบน้ำชำระบาป (baptism) และพิธีสารภาพบาป (confession) และในปี ค.ศ. 1209 พระเจ้าจอห์นทรงถูกบรรพชาญยกรรม (excommunicate) ด้วยความที่ทรงเกรงว่าพวกขุนนางจะกบฏอีก ทั้งพระเจ้าฟิลิปแห่งฝรั่งเศสก็เตรียมจะยกทัพมาทำสงครามกับอังกฤษ มีผลให้ใน ค.ศ. 1213 พระเจ้าจอห์นต้องทรงยอมแพ้ และขอขมาต่อพระสันตปาปาและต้องยอมรับ สตีเฟน แลงตอน (Stepen Langton) เป็นอาร์คบิชอป ใน ค.ศ. 1214 พระเจ้าจอห์นร่วมกับพันธมิตรคือพระเจ้าออตโตที่ 4 (Otto IV) แห่งเยอรมนี, เจ้าแห่งฟลานเดอร์ส (Count of Flanders) ทำสงครามกับพระเจ้าฟิลิปแห่งฝรั่งเศส ทรงพ่ายแพ้ มีผลให้ใน ค.ศ. 1215 ขุนนางได้รวมตัวกันต่อต้านอำนาจของพระเจ้าจอห์น โดยบีบบังคับให้ทรงยอมรับกฎบัตรแมกนา คาร์ตา (Magna Carta) ที่จำกัดพระราชอำนาจ และสิทธิบางประการของกษัตริย์ แมกนา คาร์ตา จึงถือเป็นจุดเริ่มต้นของการปกครองในระบบรัฐสภาของอังกฤษ

พระเจ้าเฮนรีที่ 3 (Henry III, ค.ศ. 1216-1272) ได้ทรงพยายามจะยกเลิกแมกนา คาร์ตา ทำให้ขุนนางก่อการจลาจลขึ้น และได้มาร่วมประชุมกัน ร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมา เรียกว่า รัฐธรรมนูญออกซฟอร์ด (Oxford) ที่ประชุมนี้เรียกว่า สภาพาร์เลียเมนต์ (Parliament) ต่อมาใน ค.ศ. 1265 ขุนนางผู้หนึ่งซึ่งมีอำนาจในขณะนั้น ชื่อ ไชมอนเดอมอนท์ฟอรัท (Simon de Montfort) ได้เรียกประชุมพวกพระและขุนนาง ทำให้ลักษณะการปกครองเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น

พระเจ้าเอ็ดเวิร์ดที่ 1 (Edward I, ค.ศ. 1272-1307) สมัยนี้ได้ทรงตั้งรัฐสภา (Model parliament) ให้แต่ละจังหวัดส่งตัวแทนของขุนนาง 2 คน และราษฎรสามัญ 2 คน เข้าประชุมสภา แต่การประชุมนี้ไม่ลงลอยกัน พวกขุนนางชั้นต่ำและสามัญชนแยกประชุมต่างหากจากพระราชอาคันและขุนนางชั้นสูง จึงเป็นต้นกำเนิดของสภาขุนนาง และสภาสามัญ สมัยของ

เอ็ดเวิร์ดที่ 1 นี้ อังกฤษได้เวลส์ไว้ในอำนาจ ทำให้ตั้งแต่นั้นมาราชอาณาจักรของประเทศไทยจะได้อำนาจแห่งปริ้นซ์ ออฟเวลส์ ซึ่งถือเป็นประเพณีที่ปฏิบัติสืบเนื่องมาจนทุกวันนี้ ระบบรัฐสภาได้พัฒนาผ่านสมัยเอ็ดเวิร์ดที่ 2 (ค.ศ. 1307-1327) ถึงสมัยเอ็ดเวิร์ดที่ 3 (ค.ศ. 1327-1377) อังกฤษได้ทำสงครามร้อยปี (ค.ศ. 1337-1453) กับฝรั่งเศสเพื่อรักษาสิทธิในดินแดนบนภาคพื้นทวีป แต่อังกฤษต้องสูญเสียดินแดนทั้งหมดยกเว้นเมืองคาล (Calais) สงครามร้อยปีสร้างความหายนะทางเศรษฐกิจให้กับอังกฤษอย่างมาก มีผลให้สภาพภายในประเทศไม่มั่นคง เกิดความวุ่นวายกลายเป็นสงครามกลางเมือง แย่งราชสมบัติกันระหว่างราชวงศ์แลงคาสเตอร์ (Lancaster) ซึ่งใช้กุหลาบแดงเป็นสัญลักษณ์และราชวงศ์ยอร์ก (York) ซึ่งใช้กุหลาบขาวเป็นสัญลักษณ์ เรียกสงครามครั้งนี้ว่า สงครามดอกกุหลาบ (Wars of the Roses, ค.ศ. 1453-1485) สงครามสิ้นสุดลงด้วยการที่ เฮนรี ทิวคอร์ (Henry Tudor) เชื้อสายราชวงศ์แลงคาสเตอร์ได้ชัยชนะ ทรงได้รับการสถาปนาขึ้นเป็นพระเจ้าเฮนรีที่ 7 (Henry 7, ค.ศ. 1485-1509) ถือเป็นกษัตริย์ต้นราชวงศ์ทิวคอร์ (Tudor) ที่นำความเจริญรุ่งเรืองมาสู่อังกฤษ เป็นยุคที่อังกฤษวิวัฒนาการมาเป็นรัฐประชาชาติ (Nation State) มีการปกครองในรูปแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ พระเจ้าเฮนรีที่ 7 ทรงมีพระราชอำนาจมากสามารถควบคุมขุนนางให้อยู่ในอำนาจได้ทรงปฏิรูปด้านศาล โดยจัดให้มีศาลของราชสำนัก (Court of the Star Chamber) พิจารณาคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินและความสงบเรียบร้อย มีการปฏิรูประบบสังคม การคลัง เศรษฐกิจ และการค้า และเสริมสร้างอำนาจทางทะเลให้ยิ่งใหญ่

ในรัชสมัยของพระเจ้าเฮนรีที่ 8 (Henry 8, ค.ศ. 1519-1547) พระราชอำนาจของกษัตริย์ยังคงสูงมากถึงขนาดประกาศแยกตัวออกจากกรุงโรม สถาปนาศาสนาประจำชาติอังกฤษ (Church of England, Anglican) ให้กษัตริย์เป็นประมุขสูงสุดทางศาสนาด้วยพระองค์สามารถทำให้ขุนนางจงรักภักดีในตัวพระองค์ และยึดมั่นในศาสนาประจำชาติอังกฤษ ได้มีการออกพระราชบัญญัติรวมเวลส์ เข้ากับอังกฤษใน ค.ศ. 1543

ราชโอรสของพระเจ้าเฮนรีที่ 8 คือ เอ็ดเวิร์ดที่ 6 (Edward VI, ค.ศ. 1547-1553) เป็นราชโอรสที่ประสูติจากพระนางเจนซีมัวร์ (Jane Semour) เป็นสมัยที่พวกโปรเตสแตนต์มี

อิทธิพลโดยรัฐบาลได้ผ่านพระราชบัญญัติความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Act of Uniformity) กำหนดโทษผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับนิกายโปรเตสแตนต์

พระนางแมรี (Mary I, ค.ศ. 1553-1558) ได้ทรงรื้อฟื้นคริสต์ศาสนานิกายโรมันคาทอลิกเป็นศาสนาประจำชาติ พระนางทำการประหารชีวิตประหารพวกโปรเตสแตนต์และบุคคลสำคัญๆ ที่มีส่วนสนับสนุนให้พระเจ้าเฮนรีที่ 8 จัดตั้งนิกายอังกฤษ รวมทั้งผู้ฝักใฝ่ในนิกายอังกฤษ และโปรเตสแตนต์อื่นๆ ถูกนำไปประหารชีวิตเป็นจำนวนมาก ทำให้พระนางได้รับสมญาว่า “พระนางแมรีผู้กระหายเลือด”

เอลิซาเบทที่ 1 (Elizabeth I, ค.ศ. 1558-1603) ทรงเป็นปฏิปักษ์กับนิกายคาทอลิก ทำให้ทรงนำอังกฤษหันกลับไปนับถือนิกายอังกฤษอีกครั้ง แต่ก็ทรงอ้อมอวลให้กับผู้นับถือนิกายคาทอลิก โดยให้เสียค่าธรรมเนียมพิเศษ พวกนิกายอื่นๆ มิได้ แต่ต้องจงรักภักดีต่อพระนาง พระนางเอลิซาเบทได้ทรงแสดงพระราชอำนาจให้ปรากฏ โดยพิชิตกองทัพเรืออาร์มาดา (Spanish Armada) ของสเปนได้ใน ค.ศ. 1558 ทำให้อังกฤษเป็นประเทศที่เข้มแข็ง เป็นมหาอำนาจที่ยิ่งใหญ่ทางทะเล พระนางยังทำให้ประเทศอังกฤษเป็นศูนย์กลางของความเจริญทางด้านศิลปวัฒนธรรม ได้ชื่อว่าเป็นยุคทองทางด้านวรรณคดีและบทละคร นักเขียนที่มีชื่อเสียงแห่งยุค เช่น วิลเลียม เชกสเปียร์ (William Shakespeare, ค.ศ. 1564-1616) สร้างสรรค์ผลงานอมตะไว้มากมาย เช่น โรมิโอและจูเลียต (Romeo and Juliet), แฮมเลต (Hamlet), โอเทลโล (Othello), แมคเบธ (Macbeth), และเพริคลีส (Pericles) เป็นต้น

พระเจ้าเจมส์ที่ 1 (James I, ค.ศ. 1603-1625) เป็นกษัตริย์ต้นราชวงศ์สจวต (Stuart) ซึ่งสืบเชื้อสายมาจากสกอตแลนด์ ในสมัยนี้เกิดเศรษฐกิจตกต่ำ เนื่องจากรายจ่ายในการสงครามสมัยพระนางเอลิซาเบท และรายจ่ายในราชสำนักของพระเจ้าเจมส์ที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทำให้พระเจ้าเจมส์จำเป็นต้องเรียกเก็บภาษีเพิ่ม ซึ่งเริ่มมีความขัดแย้งกับสถาบันรัฐสภา และในรัชสมัยของพระเจ้าชาร์ลที่ 1 (Charles I, ค.ศ. 1625-1649) ความขัดแย้งระหว่างกษัตริย์กับรัฐสภายังคงมีอยู่ ใน ค.ศ. 1628 รัฐสภาได้เสนอคำร้องที่เรียกว่า เอกสารร้องทุกข์ (Petition of Right) ต่อพระเจ้าชาร์ลมีใจความสำคัญ 4 ประการ

1. บุคคลใดถูกบังคับให้กู้เงิน ให้เงิน หรือชำระเป็นภาษีให้แก่รัฐบาลไม่ได้ เว้นแต่จะได้รับอนุมัติเป็นกฎหมายโดยรัฐสภา
2. บุคคลใดถูกจำคุก โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายของประเทศไม่ได้
3. กษัตริย์ไม่มีสิทธินำทหารและกลาสิเรือเข้าไปในสถานที่ของเอกชนโดยไม่ชอบ
4. การประกาศกฎอัยการศึกจะกระทำโดยพลการไม่ได้

เอกสารร้องทุกข์ฉบับนี้ ถือเป็นเอกสารสำคัญทางการปกครองฉบับหนึ่งของประเทศอังกฤษ เป็นการรื้อพระราชอำนาจของกษัตริย์ ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างกษัตริย์กับรัฐสภาไม่ดีเรื่อยมา และใน ค.ศ. 1629 พระเจ้าชาร์ลทรงยุบสภา ไม่เรียกประชุมสภาเป็นเวลา 11 ปี ค.ศ. 1629-1640 ความจำเป็นที่จะต้องใช้เงินทำให้พระเจ้าชาร์ล เรียกเก็บภาษีใหม่ คือ ภาษีเรือ ยิ่งกว่านั้นยังทรงทำสงครามกับพวกสก๊อต ทำให้ต้องการเงินไปใช้จ่ายมากขึ้น ทรงเลือกวิลเลียม โลด (William Laud) ขึ้นเป็นสังฆนายกแห่งแคนเทอเบอรรี่ (Canterbury) ผู้ใดขัดขวางจะถูกจำคุก นโยบายของพระเจ้าชาร์ลที่เรียกเก็บภาษีอย่างไม่ถูกต้อง ทำให้รัฐสภาไม่พอใจ จึงพากันแข็งข้อ เมื่อพระองค์จำเป็นต้องเรียกประชุมสภาใน ค.ศ. 1640 สภาเรียกร้องให้พระองค์ยอมรับว่าจะไม่ยุบสภาโดยพลการ และยกเลิกการใช้อำนาจโดยไม่ชอบต่างๆ ต้องให้สภาควบคุมงบประมาณแผ่นดิน และให้ลงโทษสังฆนายก วิลเลียม โลด ผู้กดขี่พวกพิวริตัน ข้อเรียกร้องเหล่านี้นำไปสู่สงครามกลางเมืองระหว่างกษัตริย์กับรัฐสภาใน ค.ศ. 1642 สงครามกลางเมืองกินเวลาตั้งแต่ ค.ศ. 1642-1649 เป็นการต่อสู้ระหว่างกษัตริย์ ซึ่งมีผู้สนับสนุนเรียกว่า คาวาเลียร์ (Cavaliers) ส่วนใหญ่เป็นขุนนางกับฝ่ายรัฐสภา ซึ่งมีผู้สนับสนุน เรียกราวด์เฮด (Round Heads) สงครามจบลงด้วยการประหารชีวิตพระเจ้าชาร์ลที่ 1 ใน ค.ศ. 1649

หลังจากนั้นประเทศอังกฤษจะมีการปกครองในรูปแบบคอมมอนเวลท์ (Commonwealth ค.ศ. 1649-1653) และระบอบผู้พิทักษ์ (Protectorate, ค.ศ. 1653-1659) โดยมีโอลิเวอร์ครอมเวล (Oliver Cromwell, ค.ศ. 1649-1658) และทายาทเป็นผู้นำ และใน ค.ศ. 1660 อังกฤษได้มีการรื้อฟื้นการปกครองระบอบกษัตริย์ และราชวงศ์สจวตให้กลับมาปกครอง

ประเทศอังกฤษอีกครั้งหนึ่ง (The Restoration) โดยทำการอัญเชิญพระเจ้าชาร์ลที่ 2 (Charles II) ราชโอรสของพระเจ้าชาร์ลที่ 1 กลับมาเป็นกษัตริย์ รัฐสภามีบทบาทสูงขึ้น และในสมัยของพระเจ้าเจมส์ที่ 2 (James II, ค.ศ. 1685-1688) ได้เกิดการปฏิวัติอันรุ่งโรจน์ (The Glorious Revolution) ขึ้นใน ค.ศ. 1688 เพื่อล้มล้างพระราชอำนาจของพระเจ้าเจมส์ที่ 2 ซึ่งทรงเป็นคาทอลิก และทรงยึดมั่นในทฤษฎีเทวสิทธิของกษัตริย์ (Divine Rights of King) อย่างเหนียวแน่น ทำให้ขัดแย้งกับสถาบันรัฐสภาและประชาชนอย่างรุนแรง รัฐสภาได้ทำการอัญเชิญเจ้าหญิงแมรี ราชธิดาองค์ใหญ่ของพระเจ้าเจมส์ที่ 2 พร้อมด้วยพระสวามี คือ เจ้าชายวิลเลียมแห่งราชวงศ์ออเรนจ์ (William of Orange) มาปกครองอังกฤษ การปฏิวัติครั้งนี้ถือเป็นการปฏิวัติแห่งเกียรติยศและชื่อเสียงที่ไม่มีการเสียเลือดเนื้อ แมรีและวิลเลียม (William III, ค.ศ. 1689-1702) ได้ขึ้นเป็นกษัตริย์ของอังกฤษ โดยทรงยอมรับในพระราชบัญญัติว่าด้วยสิทธิพื้นฐานของพลเมือง (Bill of Rights) ที่รัฐสภาผ่านออกมาใน ค.ศ. 1689 เพื่อจำกัดพระราชอำนาจของกษัตริย์ และให้กษัตริย์ยอมรับอำนาจสูงสุดของรัฐสภา และกำหนดไม่ให้ผู้นับถือคริสต์ศาสนานิกายโรมันคาทอลิก หรือมีคู่อภิเษกสมรสที่นับถือคริสต์ศาสนานิกายโรมันคาทอลิกมีสิทธิในการสืบสันตติวงศ์ พระราชบัญญัติฉบับนี้ทำให้สถาบันรัฐสภาได้รับการปูพื้นฐานลงอย่างมั่นคงในระบบการปกครองของอังกฤษ เป็นระบบการปกครองที่กษัตริย์ใช้อำนาจร่วมกับรัฐสภา (Parliamentary Government)

ราชวงศ์สจิวตปกครองอังกฤษมาจนถึงสมัยพระนางแอนน์ (Queen Anne, ค.ศ. 1702-1714) เมื่อสิ้นสุดสมัยของพระนาง ไม่ทรงมีทายาทสายตรงตามพระราชบัญญัติ Act of Settlement ค.ศ. 1701 ระบุให้เจ้าหญิงโซเฟีย (Sophia) ราชธิดาของพระเจ้าเจมส์ที่ 1 แห่งราชวงศ์สจิวต ซึ่งอภิเษกสมรสกับเจ้าแห่งแค้วนแซนโนเวอร์ ขึ้นครองราชย์ต่อจากพระนางแอนน์ จึงถือเป็นยุคสิ้นสุดการปกครองของราชวงศ์สจิวต และเมื่อเจ้าหญิงโซเฟียสิ้นพระชนม์ ราชโอรสของพระนางคือ เจ้าชายยอร์ช หลุยส์ (George Louis) จึงได้ขึ้นครองราชย์เป็นพระเจ้ายอร์ชที่ 1 (George I) กษัตริย์พระองค์แรกของราชวงศ์แซนโนเวอร์ โดยจะทรงปกครองทั้งแซนโนเวอร์และอังกฤษ

กษัตริย์ต้นราชวงศ์ 2 พระองค์แรก คือ พระเจ้าจอร์จที่ 1 (ค.ศ. 1714-1727) และ
จอร์จที่ 2 (George II, ค.ศ. 1683-1760) เนื่องจากทรงเป็นเจ้ามาจากเยอรมันไม่รู้ภาษาอังกฤษ
เลย ไม่ทรงเห็นความสำคัญของประเทศอังกฤษ ไม่ทรงสนพระทัยในราชการแผ่นดิน ทำให้
ประชาชนไม่จงรักภักดีต่อพระองค์เท่าใดนัก ในขณะที่เดียวกันทำให้รัฐสภา และคณะ
รัฐมนตรีมีอำนาจมากขึ้น ระบบคณะรัฐมนตรีได้เริ่มมีความสำคัญต่อการบริหารประเทศ
และระบบพรรคการเมือง 2 พรรค ก็พัฒนาขึ้นมาในช่วงนี้ พรรคการเมืองทั้ง 2 คือ พรรค
ทอรี (Tories) เป็นตัวแทนของชนชั้นสูง ชุนนาง เป็นพวกหัวเก่าสนับสนุนอำนาจของกษัตริย์
ส่วนพรรควิคส์ (Whigs) เป็นตัวแทนของชนชั้นกลาง ส่วนใหญ่คือ พวกพ่อค้า นักธุรกิจ จึง
สนับสนุนอำนาจของรัฐสภา พวกวิคส์เป็นพรรคที่ได้อำนาจบริหารประเทศในระหว่าง ค.ศ.
1714 ถึง ค.ศ. 1760

England in the Seventh & Eighth Centuries

บทที่ 1

การปกครองในสมัยพระเจ้าจอร์จที่ 3 (George III, 1760-1820)

พระเจ้าจอร์จที่ 3 ทรงมีพระนามเดิมว่า เจ้าชายยอร์จ วิลเลียม เฟรเดริก (George William Frederick) ประสูติเมื่อวันที่ 4 มิถุนายน ค.ศ. 1738 ณ พระตำหนักนอร์ฟอล์ก (Norfolk House) กรุงลอนดอน เป็นพระโอรสองค์โตในเจ้าชายเฟรเดริก หลุยส์ (Frederick Louis) องค์รัชทายาท และเจ้าหญิงเอากุสตา แห่งซัคซ์-โคบูร์ก อัลเทินบูร์ก (Augusta of Saxe-Coburg-Altenburg) และเป็นพระราชนัดดาในพระเจ้าจอร์จที่ 2 เมื่อพระบิดาสิ้นพระชนม์ใน ค.ศ. 1751 ทรงดำรงตำแหน่งองค์รัชทายาทแทนพระบิดา

พระเจ้าจอร์จที่ 3 ทรงเป็นกษัตริย์พระองค์ที่ 3 แห่งราชวงศ์แฮนโนเวอร์ทรงขึ้นครองราชย์เมื่อ ปี ค.ศ. 1760 ด้วยพระชนม์มายุเพียง 23 พรรษา ทรงอภิเษกสมรสกับเจ้าหญิงชาร์ลอตท์ โซเฟีย แห่งเมคเลินบูร์ก-สเตรลิทซ์ ทรงมีพระราชโอรส 9 พระองค์และพระราชธิดา 6 พระองค์ เมื่อขึ้นครองราชย์ใหม่ๆ ประเทศอังกฤษอยู่ในช่วงของการทำสงคราม 7 ปีกับประเทศฝรั่งเศส สืบต่อจากสมัยของพระเจ้าจอร์จที่ 2 ทำให้ช่วงต้นรัชกาลของพระองค์ต้องเผชิญปัญหาต่างๆ ที่สืบเนื่องมาจากการเข้าไปร่วมในสงครามเจ็ดปีมากมาย สงครามครั้งนี้สิ้นสุดลงด้วยการลงนามในสนธิสัญญากรุงปารีส¹

¹ สนธิสัญญาปารีสลงนามใน ค.ศ. 1763 เป็นสัญญาที่อังกฤษได้ผลประโยชน์สูงมาก กล่าวคือ อังกฤษได้แคนาดา และหมู่เกาะ Cape Breton, St. Vincent, Tobago, Dominica, Grenada ในหมู่เกาะอินเดียตะวันตก, Senegal ในทวีปแอฟริกาตะวันตก Minorca ตกมาเป็นของอังกฤษอีกครั้ง แต่อังกฤษจำต้องคืนดินแดนในหมู่เกาะอินเดียตะวันตก ดังต่อไปนี้ให้กับฝรั่งเศส: Gadeloupe, Martinique, Marie Galante, และ St. Lucia, Goree ในทวีปแอฟริกา, และสิทธิในการจับปลาใน 2 เกาะเล็กๆ คือ St. Pierre และ Miquelon ในนิวฟันด์แลนด์ ผลประโยชน์ของฝรั่งเศสในอินเดียตกเป็นของอังกฤษ อังกฤษต้องคืน Havana และ Manila ให้สเปน แต่จะได้ Florida และสิทธิตัดไม้ในฮอนดูรัส (Honduras) ฝรั่งเศสถอนตัวออกจากอเมริกาเหนือโดยสมบูรณ์ โดยยก Louisiana ให้สเปน

วิลเลียมพิตต์ (William Pitt)

เริ่มจากวิลเลียมพิตต์ ซึ่งมีชื่อเสียงขึ้นมาเนื่องจากเป็นรัฐมนตรีกลาโหม คณะรัฐมนตรีชุดนี้มีผู้มีอิทธิพลหลายท่าน อาทิ เช่น นิวคาสเซิล (Duke of Newcastle) และเฮนรี ฟอกซ์ (Henry Fox) คณะรัฐมนตรีชุดนี้ ไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเท่าที่ควร พิตต์เองมีนโยบายต้องการให้ประเทศอังกฤษมีแสนยานุภาพทางการค้า จึงมีนโยบายที่จะนำอังกฤษเข้าสู่สงครามกับสเปน แต่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบางคนไม่เห็นด้วย เพราะจะเป็นการสร้างศัตรูเพิ่มเติมเข้ามา ซึ่งอาจทำให้อังกฤษต้องทำสงคราม 2 ด้าน คือ กับฝรั่งเศสและสเปน อีกทั้งพระเจ้าจอร์จที่ 3 ทรงไม่เห็นชอบด้วย และพระองค์ไม่ต้องการให้วิลเลียม พิตต์ มีอำนาจมากเกินไป การที่พิตต์มีความเห็นขัดแย้งกับพระเจ้าจอร์จที่ 3 ทำให้พิตต์จำต้องลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีพร้อมกับ คู่กแห่งนิวคาสเซิลใน ค.ศ. 1761

ลอร์ด บิวท์ (Lord Bute)

พระเจ้าจอร์จที่ 3 ทรงพยายามเพิ่มพูนพระราชอำนาจของพระองค์ และพยายามทำลายอำนาจของพรรควิกส์ทรงแต่งตั้งบุคคลที่ใกล้ชิดและทรงไว้วางพระทัยมากที่สุด คือ ลอร์ด บิวท์ ซึ่งสังกัดพรรคทอริ เป็นนายกรัฐมนตรีคนต่อมาใน ค.ศ. 1762 เนื่องจากพระเจ้าจอร์จทรงมีพระประสงค์ที่จะยุติสงครามเจ็ดปี บิวท์ จึงได้ทำสัญญาสงบศึกกับฝรั่งเศส โดยลงนามในสนธิสัญญากรุงปารีส ซึ่งอังกฤษได้รับทั้งดินแดนเพิ่มและสูญเสียดินแดนบางส่วน ในส่วนที่ได้รับดินแดนเพิ่มทำให้เป็นภาระในด้านต้องเสียดงบประมาณในการดูแลป้องกันและรักษาอาณาจักร สำหรับส่วนที่ต้องสูญเสียดินแดนให้กับฝรั่งเศสและสเปน สร้างความไม่พอใจให้ถึงสมาชิกสภาสามัญ โดยเฉพาะ จอห์น วิลค์ส (John Wilkes) สมาชิก

กษัตริย์ วิลสได้ต่อสู้ในประเด็นที่ว่าในฐานะเป็นสมาชิกรัฐสภาย่อมได้รับเอกสิทธิ์คุ้มครอง ในระหว่างที่อยู่ในสมัยการประชุมจะไม่ถูกจับกุม ยกเว้นในกรณีที่ทำกรฝ่าฝืนกฎหมาย หรือทำลายความสงบสุขของบ้านเมือง ซึ่งในกรณีของวิลสไม่ถึงขั้นนั้น ในที่สุดประธานศาล ยุติธรรมได้มีคำสั่งให้ปล่อยตัววิลส เท่ากับว่าวิลสชนะคดี ซึ่งแสดงให้เห็นถึงสิทธิในการ วิพากวิจารณ์กษัตริย์ และเสรีภาพในการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ หลังจากนั้นก็มีผู้ออก หนังสือพิมพ์เพิ่มขึ้นอีกหลายฉบับ เช่น Times, Morning Post, Morning Chronicle และ Morning Herald เป็นต้น เป็นยุคที่หนังสือพิมพ์เฟื่องฟูมาก ในขณะเดียวกันเริ่มมีเสียงเรียกร้องให้มีการปฏิรูปทางการเมือง เนื่องจากประชามเริ่มไม่พอใจการมีบทบาทที่มากเกินไป ของกษัตริย์

ในช่วงเวลาเดียวกันนี้ บิวท์ยังต้องเผชิญกับแรงกดดันทางด้านเศรษฐกิจ โดยที่ ประชาชนคาดหวังว่า บิวท์จะดำเนินนโยบายลดภาษี แต่บิวท์กลับเรียกเก็บภาษีเหล่า ทำให้ เขาถูกต่อต้านมากว่าเป็นเผด็จการ เช่นเดียวกับที่เซอร์ โรเบิร์ต วอลโพล (Sir Robert Walpole)¹ เคยถูกต่อต้านมาแล้วใน ค.ศ. 1733 เมื่อรัฐบาลไม่ยอมถอนเรื่อง แต่ยังคงดึงดันนำ เข้าสู่สภานผ่านออกมาเป็นกฎหมายบังคับใช้ บิวท์ต้องเผชิญกับการถูกประชาชนประณาม ว่าใช้อำนาจไปในทางทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน การโจมตีลามมาถึงเรื่องส่วนตัว คือ ความเป็นชาวสก๊อต และสนับสนุนรัฐบาลที่ไม่เป็นประชาธิปไตย (ใช้อำนาจพลการ) เป็นที่โปรดปรานและมีความสัมพันธ์ทางชู้สาวกับพระราชมารดาของกษัตริย์ ข้อกล่าวหา ต่างๆ รุนแรงเกินกว่าที่บิวท์จะรับได้ นอกจากนี้เขายังมีความขัดแย้งกับ เฮนรี ฟอกซ์ ซึ่ง ต้องการตำแหน่งขุนนางชั้นสูง เกิดการตอรองกันระหว่างฝ่ายของพระเจ้าออร์ชและบิวท์

¹ นายกรัฐมนตรีสังกัดพรรควิกส์ ในช่วง ค.ศ. 1721-1742 ดำเนินนโยบายเศรษฐกิจสนับสนุนการค้าเสรี ซึ่งทำ ให้อังกฤษเจริญรุ่งเรืองทางด้านอุตสาหกรรม และสนับสนุนสันติภาพมากกว่าสงคราม ภายหลังได้รับพระราช ทานบรรดาศักดิ์เป็น เอิล ออฟ ออร์ฟอร์ด คนแรก (First Earl of Orford)

กับฝ่ายของฟอกซ์ สืบเนื่องมาจากพระเจ้ายอร์ชและบิวท์เข้าใจว่า เมื่อฟอกซ์ได้รับตำแหน่ง Lord Holland แล้วจะลาออกจากตำแหน่งเจ้ากรมการเงินทหาร (paymaster of the forces) แต่ฟอกซ์คิดตรงกันข้าม เขาคิดว่าเขาไม่จำเป็นต้องลาออกการต่อรองจบลงด้วยการ ประนีประนอม โดยฟอกซ์จะดำรงตำแหน่งเป็นเวลา 2 ปี เมื่อเรื่องปรากฏสู่สาธารณชน ทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกว่า การเมืองเป็นเรื่องของการใช้เล่ห์เพทุบาย ในเดือนเมษายน ค.ศ.1763 บิวท์ลาออก

ยอร์ช เกรนวิลล์ (George Grenville, 1763-1765)

เกรนวิลล์ เป็นผู้ที่มีความตั้งใจสูงในการอุทิศตนให้กับงานอย่างแรงกล้า มีบารมีสูงในสภาผู้แทนราษฎร มีระเบียบแบบแผน เอาการเอางาน ละเอียดรอบคอบ แต่มีจุดอ่อนตรงที่ พุคไม่เก่ง ขาดจินตนาการ ขาดความยืดหยุ่น ทำให้การบริหารประเทศออกมาในรูปพยายาม ใช้แต่กฎและระเบียบ เกรนวิลล์มีวิธีกวคุมสมาชิกรัฐสภาโดยแสดงให้พวกนี้เห็นว่า เขาได้รับความไว้วางใจจากพระมหากษัตริย์ สมาชิกคนใดจะเข้าเฝ้าถวายคำปรึกษากับกษัตริย์จะต้องได้รับการอนุญาตจากเขาก่อน ทำให้ดูเหมือนกับว่าเขามีอำนาจเหนือกษัตริย์ ทำให้พระเจ้ายอร์ชที่ 3 ไม่ทรงพอพระทัยเป็นอย่างมาก เกรนวิลล์จึงถูกปลดออกจากตำแหน่ง ใน ค.ศ. 1765

รอกกิงแฮม (Marquis of Rockingham, 1765-1766)

รอกกิงแฮม ผู้นำของพรรควิกเป็นผู้ที่พระเจ้ายอร์ชที่ 3 ทรงเลือกมาดำรงตำแหน่ง นายกรัฐมนตรี เนื่องจากมีความจงรักภักดี รอกกิงแฮมลังเลอยู่ระยะหนึ่งเนื่องจากไม่อยาก เป็นศัตรูกับใคร หลังจากไตร่ตรองอยู่ระยะหนึ่งในเดือน กรกฎาคม ค.ศ. 1765 เขาตกลงใจ ยอมรับตำแหน่งและจัดตั้งรัฐบาลใหม่ รอกกิงแฮมเป็นเจ้าของที่ดินที่มั่งคั่ง มีสายสัมพันธ์ที่ดี ในสภาขุนนาง เป็นคนมีเหตุผล มีสติ ไม่ชอบการทะเลาะวิวาทและไม่อิจฉาริชยา เขายินดี ยอมรับคนกลุ่มที่มีแนวความคิดแตกต่างจากเขาให้เข้ามาร่วมทำงานด้วย ถ้าบุคคลนั้นยอมรับ ในความเป็นผู้นำของเขา ก็สามารร่วมงานแบบเป็นมิตรด้วยกันได้ เขาพยายามดำเนิน นโยบายปรองดองกับพิตต์ แม้ว่าจะไม่สำเร็จ อย่างไรก็ตามนโยบายแบบเป็นมิตรของเขามี

ต่ออาณานิคมอเมริกัน ทำให้คณะรัฐมนตรีของเขาแตกแยก มีผลทำให้รัฐบาลของเขาต้องแตกสลายในปีต่อมา

แซทแฮมและกราฟตัน (Chatham and Grafton, 1760-1770)

เมื่อคณะรัฐมนตรีหมดอำนาจไปใน ค.ศ. 1766 พระเจ้าจอร์จที่ 3 ทรงขอให้แซทแฮมเข้ามาเป็นผู้นำของรัฐบาลชุดใหม่ เนื่องจากคณะรัฐบาลชุดนี้ได้รับความไว้วางใจจากกษัตริย์ และได้รับความร่วมมืออย่างดีจากกลุ่มพระสหายของพระเจ้าจอร์จ อีกทั้งประชาชนชาวอังกฤษต่างก็ให้ความสนับสนุน นิยมชมชอบในตัวองพิตต์มากอยู่แล้ว ทำให้รัฐบาลชุดนี้เป็นรัฐบาลชุดที่มีอำนาจอย่างเต็มที่และสามารถดำเนินนโยบายได้ดังที่ต้องการ แต่การกลับเข้าไปมีอำนาจใหม่ในครั้งนี้ เขามีอายุมาก และป่วยด้วยโรคปวดข้อ และโรคประสาทซึ่งเป็นอุปสรรคอย่างมากต่อการทำหน้าที่ผู้นำของประเทศ ผลงานของเขาในระยะนี้จึงไม่ดีเท่าในสมัยก่อน และเมื่อเขาล้มป่วยด้วยโรคประสาท พระเจ้าจอร์จที่ 3 ทรงแต่งตั้งค็อก กราฟตันเป็นนายกรัฐมนตรี ใน ค.ศ. 1768 กราฟตันไม่ได้รับเสียงสนับสนุนจากรัฐบาล ทำให้เขาบริหารประเทศอยู่ได้เพียง 2 ปี ก็ต้องลาออกไปโดยไม่ได้สร้างผลงานที่ดีเด่น

การบริหารงานของ ลอร์ด นอร์ (Lord North's Administration, ค.ศ. 1770-1782)

การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเริ่มขึ้นเมื่อ ลอร์ด นอร์ จากพรรคทอริซึ่งมีความจงรักภักดีต่อพระเจ้าจอร์จที่ 3 เป็นอย่างมาก เข้ามารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีต่อจากกราฟตัน ใน ค.ศ. 1770 เสถียรภาพของรัฐบาลดีขึ้น นอร์สามารถทำให้รัฐบาลมีความมั่นคงยาวนานถึง 12 ปี นอร์ เป็นบุตรชายของเอิร์ลแห่ง กิลฟอร์ด (Earl of Guilford) ได้รับการศึกษาดี พูดได้หลายภาษา เคยรับราชการในกระทรวงการคลัง เคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีคลังใน ค.ศ. 1767 หลังจากที่ ชาร์ล ทาวน์เซนด์สิ้นชีวิต 3 ปีต่อมาเมื่ออายุได้ 37 ปี ก็ได้ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีต่อจากกราฟตัน เขาได้รับตำแหน่งทางการเมืองครั้งแรกโดยการชักนำของ นิวคาสเซิล โดยที่เขาไม่มีสายสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับพรรคการเมืองใดในสภาผู้แทนราษฎรเลย

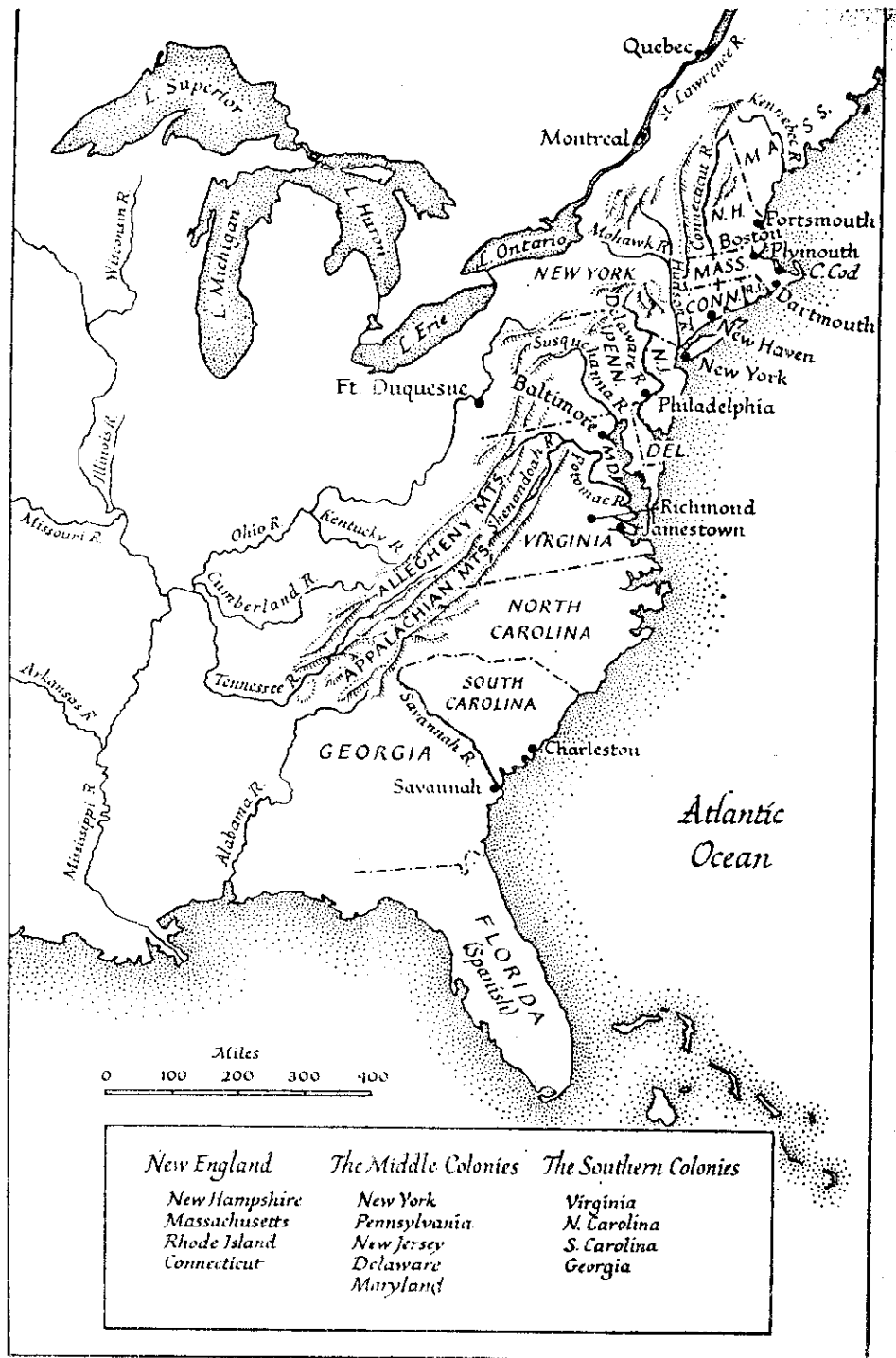
จากบุคลิกของนอร์ที่เป็นคนอารมณ์ดี มองโลกในแง่ดี ฉลาด สุภาพ อ่อนโยน ชื่อสัตย์ เขาพยายามดำเนินนโยบายตามความเห็นของสมาชิกส่วนใหญ่ในสภา เพื่อหลีกเลี่ยง

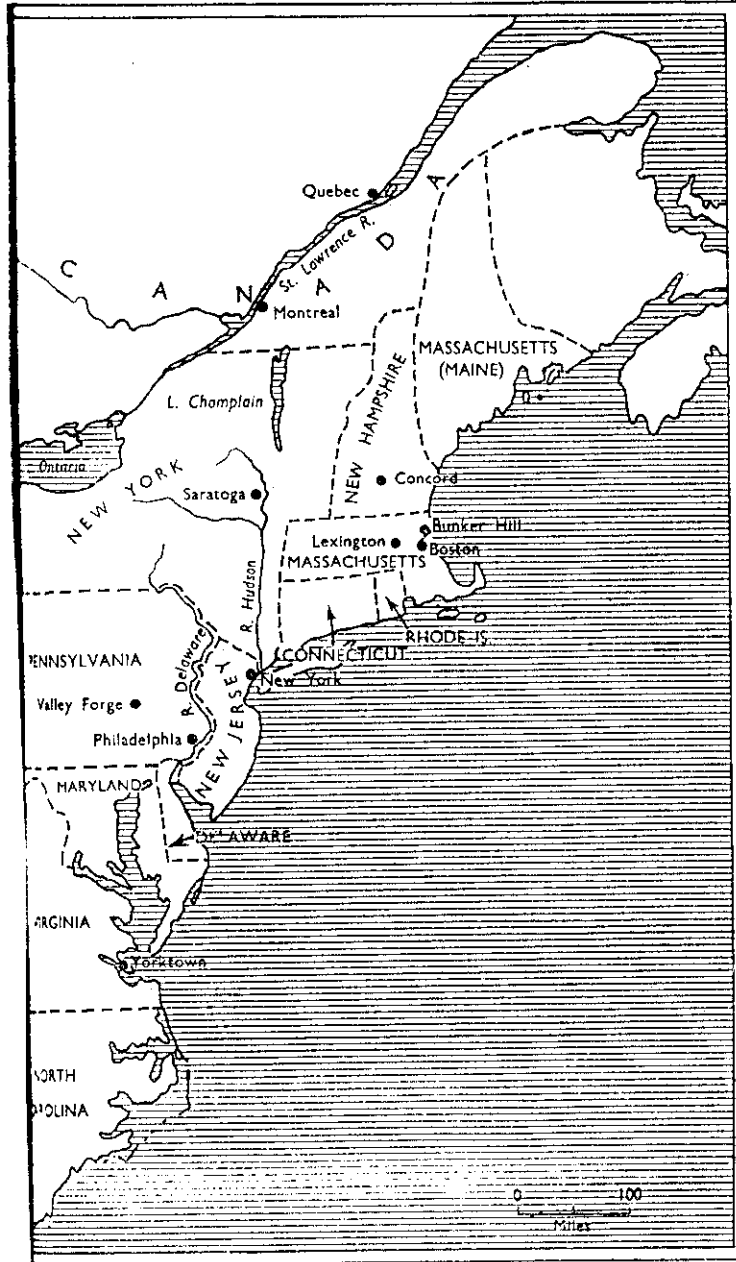
ปัญหาที่มักเกิดขึ้นบ่อยๆ ทำให้เป็นที่ไว้วางใจของกษัตริย์และสภาผู้แทนราษฎร

ตลอดเวลาที่ผ่านมา นอชพยายามหลีกเลี่ยงปัญหาความขัดแย้ง โดยเฉพาะกับสมาชิกรัฐสภาด้วยกัน อาทิเช่น วิลส์ ซึ่งได้รับเลือกตั้ง ใน ค.ศ. 1774 เข้านั่งในสภาผู้แทนราษฎรเขา ดำเนินนโยบายประนีประนอมเกี่ยวกับปัญหาอาณานิคมของอเมริกาและการปฏิรูปในส่วนที่เกี่ยวกับบริติชอินเดีย (British India) ทำให้กลุ่มรอคิงแฮม ซึ่งเป็นพรรคฝ่ายตรงข้ามไม่สามารถหาเรื่องมาโจมตีเขาได้ในเรื่องเกี่ยวกับการคลัง นอชก็ประสบความสำเร็จโดยใช้ความสามารถควบคุมได้เป็นอย่างดี

การบริหารงานแบบเปิดกว้างของนอชยอมให้มีการวิพากวิจารณ์ และยอมให้คนที่มีความคิดเห็นตรงข้ามเข้ามาร่วมงานด้วย เช่น กลุ่มของเบดฟอร์ด (Bedford) ได้เข้ามาร่วมกับรัฐบาลใน ค.ศ. 1768 ในที่สุดก็กลายเป็นกลุ่มพันธมิตรทางการเมือง ทางกลุ่มของเกรนวิลล์ก็เช่นกัน เมื่อผู้นำพรรคเสียชีวิตใน ค.ศ. 1770 สมาชิกของกลุ่มนี้ก็หันมาให้ความสนับสนุนรัฐบาล ตัวของตุ๊ก ออฟ กราฟตนเอง ก็ได้รับการเสนอให้กลับมาร่วมงานด้วยเช่นกัน ด้วยวิธีการเช่นนี้ นอชก็ได้กลุ่มพันธมิตรทางการเมืองหลายกลุ่ม หลากหลายความคิดเห็น ความมั่นคงของรัฐบาลนอกจากเป็นที่ยอมรับในหมู่ข้าราชการเมืองด้วยกันแล้ว ยังเป็นที่ยอมรับในหมู่ข้าราชการและกลุ่มพระสหายของกษัตริย์

อำนาจของนอชมั่นคงตลอดมาจนถึง ค.ศ. 1774 แต่หลังจากนั้นเขาจะพบกับปัญหายุ่งยากในอาณานิคมอเมริกา เขาจึงเป็นนักการเมืองที่ไม่ประสบความสำเร็จในยามสงครามมากเท่ากับยามบ้านเมืองสงบ

THE WAR OF AMERICAN INDEPENDENCE

การปฏิวัติของอาณานิคมอเมริกา

อาณานิคม 13 แห่งของอังกฤษในอเมริกาเหนือ แบ่งเป็น 3 ส่วน อาณานิคมตอนเหนือ (The Northern Colonies) รวมเรียกว่า นิวอิงแลนด์ (New England) ประกอบไปด้วย นิวแฮมเชียร์ (New Hampshire) แมซซาชูเซต (Massachusetts) โรด ไอส์แลนด์ (Rhode Island) คอนเนคตัต (Connecticut)

อาณานิคมตอนกลาง (The Middle colonies) ประกอบไปด้วยนิวยอร์ก (New York) เพนซิลวาเนีย (Pennsylvania) เดลาแวร์ (Delaware) แมรี่แลนด์ (Maryland) นิวเจอร์ซีย์ (New Jersey)

อาณานิคมตอนใต้ (The Southern Colonies) ได้แก่ เวอร์จิเนีย (Virginia) แครโกลินาเหนือ (North Carolina) แครโกลินาใต้ (South Carolina) จอร์เจีย (Georgia)

สาเหตุที่ชาวอังกฤษอพยพมายังทวีปอเมริกา

1. ต้องการขยายอำนาจเพื่อความยิ่งใหญ่ และความภาคภูมิใจของชาวอังกฤษเพื่อเสริมความยิ่งใหญ่ให้กับประเทศ
2. เป็นเหตุผลทางเศรษฐกิจ โดยที่บริษัทเอกชนมักจะส่งคนไปเพื่อค้นหาทองคำ หรือไปทำการเกษตร ค่าแรงงานที่ถูกทำให้บริษัทได้กำไรมหาศาล เช่น บริษัทลอนดอน (ซึ่งถือกำเนิดมาจากผู้ถือหุ้นชาวลอนดอน) ได้ไปตั้งอาณานิคมเวอร์จิเนีย บริษัทประสบความสำเร็จในการประกอบการค้าและแสวงหาทองคำ
3. ศาสนา เนื่องจากศาสนาที่เป็นทางการของอังกฤษคือ นิกายแองกลิกัน (Anglican, Church of England) ทำให้ศาสนาอื่นไม่ว่าจะเป็นคาทอลิก พิวริตัน เพรสไบทีเรียน แควกเกอร์ต้องการแสวงหาดินแดนแห่งเสรีภาพทางความเชื่อ ทำให้พวกนี้อพยพไปตั้งถิ่นฐานในอเมริกา เช่น การอพยพของพวกแควกเกอร์เข้าไปอยู่ในรัฐเพนซิลเวเนียและเดลาแวร์ หรือพวกคาทอลิกไปอยู่ในรัฐแมรี่แลนด์ เป็นต้น
4. การเมือง ความต้องการเสรีภาพทางการเมืองปราศจากการถูกกดขี่และปราบปรามจากรัฐบาลอังกฤษเป็นแรงจูงใจอีกประการหนึ่งที่ทำให้คนอังกฤษอพยพไปแสวงหาดินแดน

แห่งเสรีภาพทางการเมืองในอเมริกาโดยเฉพาะในช่วงตั้งแต่ ค.ศ. 1628-1640 กษัตริย์อังกฤษ ทรงใช้พระราชอำนาจคดขี่ ทำให้พวกที่ต้องการเสรีภาพอพยพไปสร้างบ้านเรือนใหม่ใน นิวอิงแลนด์ เป็นการโยกย้ายครั้งใหญ่ของพวกพิวริตัน เพราะอพยพกันเป็นชุมชนที่เดียว มี ผลให้เมืองบางเมืองในอังกฤษแทบจะเป็นเมืองร้าง หลังจากนั้นก็มีพวกพิวริตันอพยพออก จากอังกฤษอยู่เรื่อยๆ จนกระทั่งเมื่อพระเจ้าชาร์ลที่ 1 ถูกปลงพระชนม์จึงมีการอพยพครั้ง ใหญ่อีกครั้งมาที่เวอร์จิเนีย

สภาพภูมิศาสตร์ของอเมริกาเหนือ

อเมริกาเหนือมีสภาพภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมแก่การสร้างชาติใหม่ เนื่องจากมีความอุดม สมบูรณ์ มีแหล่งน้ำเพียงพอ มีทรัพยากรธรรมชาติหลายชนิด ฤดูร้อนอากาศอบอุ่นเหมาะแก่ การเพาะปลูก และมีฤดูหนาวที่กระตุ้นให้ผู้คนขยันขันแข็ง

การปกครองของอังกฤษในอเมริกาเหนือ

ในการปกครองอาณานิคมทั้ง 13 แห่งของอังกฤษนั้น อังกฤษได้ให้สิทธิในการ ปกครองตนเองพอสมควร มีข้าหลวงหรือผู้ว่าการอาณานิคมซึ่งเป็นผู้แทนของกษัตริย์ อังกฤษ โดยที่ตัวผู้ว่าการอาณานิคมมักจะเป็นคนอังกฤษ รัฐสภาประกอบไปด้วย 2 สภา คือ สภาสูง (คณะมนตรี) ได้รับการแต่งตั้งจากผู้ว่าการอาณานิคมเป็นตัวแทนของชนชั้นสูง ร่ำรวย ในระยะแรกๆ หน้าที่ของคณะมนตรีจะเป็นหน้าที่ทางด้านบริหารหรือศาล และค่อยๆ พัฒนามาจนมีลักษณะเป็นสภาสูงด้านนิติบัญญัติมากขึ้น สำหรับสภาผู้แทนราษฎรเป็นสภา ซึ่งชาวอาณานิคมเป็นผู้เลือกเข้าไปให้ทำหน้าที่ออกกฎหมาย จัดสรรเงินงบประมาณและเก็บ ภาษีอากร

เนื่องจากประเทศอังกฤษอยู่ห่างจากอาณานิคมถึง 3,000 ไมล์ จึงไม่สะดวกที่อังกฤษ จะปกครองอาณานิคมโดยตรง ทำให้อาณานิคมเหล่านี้ปกครองตนเองตั้งแต่เริ่มแรก อำนาจ ของอังกฤษในการปกครองจึงเป็นแค่เพียงในนามเท่านั้น ชาวอาณานิคมได้รับเสรีภาพในการ ปกครองตนเองจนเกิดความรู้สึกเคยชิน

ปัญหาที่ชาวอาณานิคมรู้สึกอึดอัดใจ คือ ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจซึ่งอังกฤษเข้มงวดมาก พระราชบัญญัติเดินเรือ ค.ศ. 1660 ชาวอาณานิคมจะต้องตั้งผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น ผ้าขนแกะ และเครื่องมือเครื่องใช้จากอังกฤษเท่านั้น จะตั้งซื้อจากประเทศอื่นไม่ได้ ในขณะเดียวกันสินค้าที่ชาวอาณานิคมจะส่งออกไปจำหน่ายในต่างประเทศ เช่น กาแฟ น้ำตาล ข้าว ใยบาสูบ ก็ต้องส่งไปขายยังอังกฤษ และดินแดนที่อยู่ในความครอบครองของอังกฤษ และต้องขนส่งโดยเรือสินค้าของอังกฤษหรือของอาณานิคมอังกฤษ เป็นระบบผูกขาดที่ชาวอาณานิคมไม่มีสิทธิประกอบอุตสาหกรรมที่มีอยู่แล้วในอังกฤษ เพราะจะเป็นการไปแข่งขันกับผลผลิตอุตสาหกรรมของประเทศอังกฤษ การที่รัฐบาลอังกฤษเข้ามาควบคุมการค้าและการทางด้านเศรษฐกิจของอาณานิคมมากจนเกินไป ทำให้ชาวอาณานิคมรู้สึกว่าการกีดกัน จึงมีการลักลอบค้าขายกับประเทศอื่นๆ ที่ตนต้องการ และชาวอาณานิคมยังมีความพยายามหาหนทางให้พ้นจากอำนาจที่กดขี่ และเอาเปรียบของรัฐบาลอังกฤษ

หลังจากเซ็นสนธิสัญญาสงบศึกกับรัฐบาลฝรั่งเศสในสงครามเจ็ดปี ค.ศ. 1763 ฐานะทางเศรษฐกิจของอังกฤษทรุดลงมาก อันเป็นผลจากภาระที่ต้องใช้จ่ายในการทำสงครามจำนวนมหาศาล นายกรัฐมนตรีของอังกฤษในขณะนั้นคือ เกรนวิลล์ ได้ให้ความเห็นว่าควรจะให้ชาวอาณานิคมซึ่งกำลังมั่งคั่งขึ้นมาได้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือฟื้นฟูเศรษฐกิจของอังกฤษ รัฐบาลอังกฤษจึงได้ออกพระราชบัญญัติต่าง ๆ ขึ้นมาหลายฉบับเพื่อเพิ่มรายได้ เริ่มจาก ค.ศ. 1764 เกรนวิลล์ออกพระราชบัญญัติน้ำตาล (Sugar Act) เรียกเก็บภาษีจากน้ำตาล แกลลอนละ 3 เพนนี ปีต่อมา ออกพระราชบัญญัติแสตมป์ (Stamp Act) กำหนดให้เอกสารต่างๆ อาทิเช่น ใบสัญญา ใบอนุญาต หนังสือพิมพ์ จุลสาร ปฏิทิน และเอกสารอื่นๆ ที่มีมูลค่าตั้งแต่ครึ่งเพนนีไปจนถึง 10 ปอนด์ต้องติดแสตมป์

ชาวอาณานิคมมีปฏิริยามาก บุกรเข้าไปทำลายอาคารแสตมป์และทรัพย์สินต่างๆ จนในที่สุดภายใต้การแนะนำของพิตต์ อังกฤษต้องยกเลิกพระราชบัญญัติแสตมป์ การที่อังกฤษยอมยกเลิกพระราชบัญญัติแสตมป์ แต่เสนาบดีคลังของอังกฤษคือ นายชาร์ล เทนช์เซนท์ (Charles Townshend) ดำเนินนโยบายสวนกระแสโดยได้เรียกเก็บภาษีศุลกากรหลายรายการ

เช่น ไบชา กระดาษ แก้ว สีวาดภาพ รวมเรียกว่าพระราชบัญญัติเทาน์เซนที่ ค.ศ. 1767 ส่งผลให้ได้รับการต่อต้านมาก พวกพ่อค้าและชาวอาณานิคมรวมตัวกันคว่ำบาตรเลิกซื้อสินค้ารายการที่ต้องเสียภาษีให้แก่อังกฤษ มีผลให้อังกฤษประสบความเสียหายทางเศรษฐกิจ เพราะการสั่งสินค้าขาเข้าลดลงถึงหนึ่งในสาม เศรษฐกิจของประเทศตกต่ำลงมาก

ความไม่พอใจต่อการดำเนินนโยบายของรัฐบาลอังกฤษ ทำให้เริ่มมีการเคลื่อนไหวในบอสตัน เมืองหลวงของรัฐแมสซาชูเซต มีการทำร้ายเจ้าพนักงานของอังกฤษ รัฐบาลอังกฤษจึงสั่งให้ทหารเข้าปราบปราม ใน ค.ศ. 1770 ทหารอังกฤษเกิดยิงชาวบอสตันที่ก่อการจลาจลตายไป 4 คน และได้มีการแพร่ข่าว “การสังหารหมู่ที่บอสตัน” (Boston Massacre) ลอร์ดนอร์นบรีของอังกฤษจำเป็นต้องประกาศยกเลิกการเก็บภาษีทุกรายการที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติเทาน์เซนต์ ยกเว้นไบชาเพียงรายการเดียว ซึ่งจะจัดเก็บ 3 เพนนีต่อชา 1 ปอนด์ การที่รัฐบาลอังกฤษคงภาษีไบชาไว้ในทัศนะของอาณานิคม ถือว่าเป็นการแสดงให้เห็นว่าพระเจ้ายอร์จที่ 3 ทรงต้องการรักษาสិทธิของพระองค์เหนืออาณานิคม ชาวอาณานิคมถือว่าการกดขี่ เพราะเป็นการออกภาษีมาโดยไม่มีคนอเมริกันเป็นผู้แทนนั่งอยู่ในรัฐสภาอังกฤษ ดังนั้น วลีที่ว่า “ไม่มีภาษีโดยปราศจากผู้แทน” (“No Taxation without representation”) จึงกลายเป็นเสียงที่ชาวอาณานิคมในบอสตันกู่ร้องอย่างไม่พอใจ ในวันที่ 16 ธันวาคม ค.ศ. 1773 ชาวอาณานิคมกลุ่มหนึ่งแต่งตัวเป็นชาวอินเดียแดง บุกร้างไปบนเรือบรรทุกไบชาที่จอดอยู่ที่ท่าเรือบอสตัน และโยนหีบไบชา 340 หีบ ทิ้งทะเลไป เรียกการกระทำครั้งนี้ว่า “งานเลี้ยงน้ำชาที่บอสตัน” (Boston tea Party) รัฐบาลอังกฤษได้ออกพระราชบัญญัติเพื่อตอบโต้อาณานิคมหลายฉบับในช่วงค.ศ. 1773-1774 เช่น พระราชบัญญัติ Boston Port Act สั่งปิดเมืองท่าบอสตันจนกว่าจะได้มีการจ่ายเงินค่าไบชาที่ถูกทำลายไป ค่าเสียหายที่อาณานิคมต้องจ่าย คือ 90,000 เหรียญสหรัฐ ฉบับต่อมาคือ กฎหมายยกเลิกสิทธิการปกครองตนเองของแมสซาชูเซต อีกฉบับหนึ่งคือพระราชบัญญัติจัดหาที่พักให้ทหารเปิดโอกาสให้รัฐบาลอังกฤษส่งทหารมาเพิ่ม โดยที่ชาวอาณานิคมจะเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่าย และพระราชบัญญัติควีเบกที่อังกฤษ ได้ขยายพรมแดนของจังหวัดควีเบกในแคนาดาลงมา

ทางแม่น้ำไอโฮไอ ซึ่งเป็นดินแดนที่อาณานิคมได้จับจองไว้แล้ว การกระทำของอังกฤษครั้งนี้ทำให้ชาวอาณานิคมโกรธแค้นและไม่พอใจอย่างมาก

พระราชบัญญัติทั้ง 5 ฉบับ ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของชาวแมซซาชูเซตโดยตรง ผู้แทนของอาณานิคม 12 แห่งยกเว้นจอร์เจียนัดประชุมกันในวันที่ 5 กันยายน ค.ศ. 1774 ที่ฟิลาเดลเฟีย การประชุมครั้งนี้เรียกว่าสภาคอนติเนนตัล (Continental Congress) ที่ประชุมลงมติให้เลิกค้าขายกับอังกฤษ จัดกองทหารลาดตระเวน และได้ยื่นฎีกาถวายพระเจ้าจอร์จที่ 3 ให้ทรงแก้ไขสถานการณ์ให้ดีขึ้น มีการตั้งกองกำลังขึ้นมาคุ้มครองการประชุมของอาณานิคมด้วย ในขณะเดียวกันผู้ว่าการแห่งแมซซาชูเซตคนใหม่คือ นายพลเกจ (General Gage) พร้อมด้วยทหารประมาณ 3,500 คน ก็เดินทางมาถึงบอสตัน เมื่อทราบว่าอาณานิคมเก็บอาวุธไว้ที่คอนคอร์ด (Concord)¹ นายพลเกจจึงสั่งให้กองทหารอังกฤษประมาณ 800 คน ไปยึดอาวุธของอาณานิคม กองทหารอังกฤษเดินทางมาถึงหมู่บ้านเล็กซิงตัน (Lexington) ซึ่งอยู่ใกล้คอนคอร์ดเกิดปะทะกับกองกำลังของฝ่ายอาณานิคมที่ Lexington Green ในวันที่ 19 เมษายน ค.ศ. 1775 ทหารอเมริกัน 8 นายเสียชีวิต ส่วนทหารอังกฤษสูญเสียมากกว่าคือ เสียชีวิตและบาดเจ็บกว่า 200 นาย

สภาคอนติเนนตัลได้ประชุมกันครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม ค.ศ. 1775 มีความเห็นร่วมกันถึงความจำเป็นที่จะต้องทำสงคราม ได้ออกคำประกาศอิสรภาพ (Declaration of Independence) ในวันที่ 14 กรกฎาคม ค.ศ. 1776 และแต่งตั้งพันเอก จอร์จ วอชิงตัน (George Washington) เป็นผู้บัญชาการกองทัพของอาณานิคม

เดือนสิงหาคม ค.ศ. 1776 พระเจ้าจอร์จประกาศว่าอาณานิคมเป็นกบฏ แต่ความรู้สึกของชาวอาณานิคมในขณะนั้น ส่วนใหญ่ยังจงรักภักดีต่อพระเจ้าจอร์จ ทำให้ปัญญาชนตลอดจนผู้นำทางการเมืองช่วยกันกระตุ้นให้ชาวอาณานิคมเห็นความจำเป็นในการแยกตัวออกจากอังกฤษ ที่เด่นมากคือ ผลงานของทอมัส เพน (Thomas Paine) ได้ตีพิมพ์จุลสารที่มีชื่อว่า

¹ ห่างจากบอสตัน ประมาณ 29 กิโลเมตร หรือ 18 ไมล์

สามัญสำนึก (Common Sense) เขาได้เสนอแนวทางเลือกให้กับอาณานิคมว่า อาณานิคมจะเลือกเอาการอ่อนน้อมต่อกษัตริย์ที่ใช้อำนาจคชี่ และรัฐบาลที่อ่อนแอต่อไปหรือจะเลือกเอาเสรีภาพและความสุขโดยการเป็นสาธารณรัฐเอกราชที่พึ่งตนเองได้ จุดสารฉบับนี้มีส่วนช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้กับพวกที่ยังลังเลใจในการทำสงครามเพื่อประกาศอิสรภาพ

อาณานิคมกับคำประกาศอิสรภาพ

คำประกาศอิสรภาพเมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม ค.ศ.1776 เป็นผลงานของทอมัส เจฟเฟอร์สัน (Thomas Jefferson) ถือเป็นการประกาศการเกิดชาติใหม่ ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของปรัชญาแห่งเสรีภาพ ที่ถือว่ามนุษย์ทั้งปวงย่อมเสมอกันโดยกำเนิด และพระเจ้าเป็นเจ้าได้มอบสิทธิบางประการอันจะโอนให้แก่ผู้อื่นมิได้ ในบรรดาสิทธิเหล่านี้คือ ชีวิต เสรีภาพ และการแสวงหาความสุข การจัดตั้งรัฐบาลขึ้นใหม่ในหมู่ชน ก็เพื่อจะผดุงสิทธิเหล่านี้ให้มั่นคงโดยชนผู้อยู่ใต้การปกครองยินยอมมอบอำนาจอันชอบธรรมให้ เมื่อใดที่รัฐบาลมาทำลายจุดมุ่งหมายเหล่านี้ ประชาชนย่อมมีสิทธิที่จะล้มรัฐบาลนั้นๆ และก่อตั้งรัฐบาลใหม่ขึ้นมา

สงครามประกาศอิสรภาพ

สงครามปฏิวัติกินเวลามากกว่า 6 ปี ในปีแรกฝ่ายอาณานิคมได้รับความเสียหายมาก อังกฤษเป็นฝ่ายชนะโดยอังกฤษสามารถยึดเมืองนิวยอร์กได้ และตีกองทัพของวอชิงตันแตกในเดือนสิงหาคม ค.ศ.1776 วอชิงตันถอยทัพจากนิวยอร์กไปทางรัฐนิวเจอร์ซีย์ วอชิงตันใช้ความสามารถและความกล้าหาญ คมกำลังพลไว้ได้ และได้รับชัยชนะที่เมืองเทรนตัน และปรินซ์ตัน ทำให้กองทัพของอาณานิคมเริ่มมีกำลังใจที่ดี เดือนตุลาคม ค.ศ. 1777 อาณานิคมมีชัยต่ออังกฤษที่ซาราโตกา (Saratoga) ทหารอังกฤษ 5,700 คน ถูกจับเป็นเชลยชัยชนะที่ซาราโตกาทำให้ฝรั่งเศสตัดสินใจเข้าช่วยอาณานิคมอย่างเปิดเผย ฝรั่งเศสและอเมริกากลางนามในสัญญาพันธมิตร ในวันที่ 6 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1778 หลังจากนั้นพระเจ้าหลุยส์ที่ 16 ส่งกองทัพประกอบด้วยกองทหาร 6,000 คน ในบังคับบัญชาของกองเต เดอโรซามโบไปเสริมกำลังให้กับกองทัพวอชิงตัน และฝรั่งเศสยังให้เงินและเครื่องอุปโภคเป็นจำนวนมาก กองทัพเรือของฝรั่งเศสมีส่วนช่วยทำลายการค้าของอังกฤษบริเวณน่านน้ำชายฝั่งอเมริกัน ทำให้การค้าของอังกฤษได้รับความเสียหายหนัก

เงินและเครื่องอุปโภคเป็นจำนวนมาก กองทัพเรือของฝรั่งเศสมีส่วนช่วยทำลายการค้าของ อังกฤษบริเวณน่านน้ำชายฝั่งอเมริกัน ทำให้การค้าของอังกฤษได้รับความเสียหายหนัก

ค.ศ. 1778 อังกฤษทำสงครามทางภาคใต้ สามารถยึดเมืองที่สำคัญทางตอนใต้ คือ เมืองชาร์ลสตันได้ใน ค.ศ. 1780 และบุกเข้าไปในแคโรไลนา จากนั้นก็หวังจะยึดเวอร์จิเนีย แต่กองทัพเรือของฝรั่งเศสได้เข้ามาร่วมกับกองทัพของวอชิงตัน สามารถตีกองทัพของ ลอร์ด คอร์นวอลลิส (Lord Cornwallis) ไว้ได้ที่เมืองยอร์กทาวน์ (York Town) ชายฝั่ง เวอร์จิเนีย ในวันที่ 19 ตุลาคม ค.ศ. 1781 คอร์นวอลลิสยอมจำนน

สนธิสัญญาปารีสลงนามกันใน ค.ศ. 1783 อาณานิคม 13 แห่งของอังกฤษได้รับเอกราชโดยสมบูรณ์ อังกฤษยังคงดินแดนทางภาคตะวันออกของแม่น้ำมิสซิสซิปปีให้ ยกเว้นฟลอริดาซึ่งอังกฤษให้สเปน และอังกฤษยังยอมให้ชาวประมงอเมริกันเข้าจับปลาในเขต นิวฟาวด์แลนด์ของแคนาดาได้อีกด้วย

ความไม่มั่นคงทางการเมือง ค.ศ. 1782-1784

การสิ้นสุดอำนาจของลอร์ด นอธ ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1782 ทำให้การเมืองในช่วง 2 ปีต่อมาไม่มีเสถียรภาพ มีเสียงเรียกร้องให้ทำสัญญาสงบศึกกับอเมริกา ถือเป็นแรงบีบให้พระเจ้าจอร์จจำต้องหานายกรัฐมนตรีคนใหม่ ซึ่งควรจะเป็นคนที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ

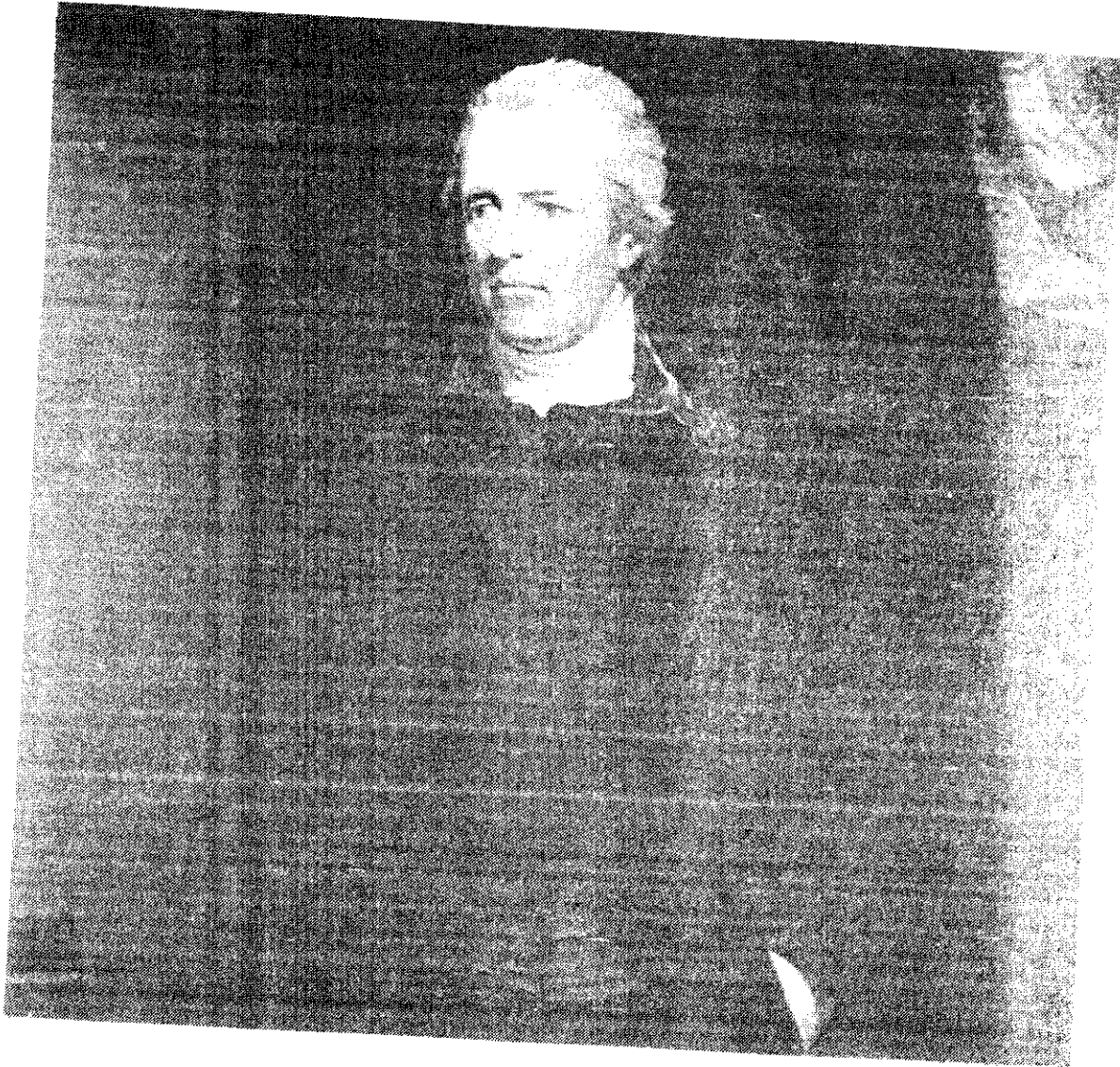
Charles James Fox, by Karl Anton Hickel. (National Portrait Gallery, London)

สงคราม ดังนั้น พระองค์จำต้องหันไปหาฝ่ายตรงข้าม คณะรัฐมนตรีชุดใหม่ประกอบด้วย รอคกิงแฮม ชาร์ล เจมส์ ฟอกซ์ (Charles James Fox) และเอเดมันด์ เบิร์ก (Edmund Burke) กลุ่มหนึ่ง กับกลุ่มของเชลเบิร์น (Shelburne)¹ อีกกลุ่มหนึ่งโดยที่รอคกิงแฮมดำรงตำแหน่ง รัฐมนตรีคลัง เชลเบิร์นและฟอกซ์ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีต่างประเทศ ในขณะที่เบิร์ก ได้รับ ตำแหน่งเจ้ากรมการเงินทหาร ถ้าเปรียบเทียบกันแล้วกลุ่มของรอคกิงแฮมไม่มีความสามารถ เท่าไร ในขณะที่เชลเบิร์นมีความสามารถ มีความรู้ และแนวความคิดกว้าง แต่มักจะถูกโจมตี ว่าใกล้ชิดกับพระเจ้าจอร์จมากจนเกินไป ทั้ง 2 กลุ่มร่วมมือกันได้ไม่นานก็ขัดแย้งกัน โดยเฉพาะเรื่องการทำสัญญาสงบศึกที่กรุงปารีส รอคกิงแฮมถึงแก่อสัญกรรมในเดือนกรกฎาคม คนทั่วไปต่างคิดว่าพระเจ้าจอร์จจะทรงแต่งตั้ง ดยุก ออฟ พอร์ตแลนด์ (Duke of Portland) เป็นนายกรัฐมนตรี แต่พระเจ้าจอร์จกลับทรงแต่งตั้ง ลอร์ด เชลสเบิร์ก เป็นนายกรัฐมนตรี เพราะไม่ต้องการให้ฟอกซ์เข้าร่วมรัฐบาล ทรงชิงจ้างฟอกซ์เนื่องจากฟอกซ์เป็นแกนนำในการต่อต้านพระองค์ ซึ่งก็ทรงประสบความสำเร็จในการคิดกัน ไม่ให้ฟอกซ์เข้าร่วมรัฐบาลได้ โดยไม่ยาก เพราะในขณะนั้นเชลเบิร์นมีเรื่องขัดแย้งกับฟอกซ์ในเรื่องการปฏิรูประบบรัฐสภา ฟอกซ์เองก็ประท้วงพระเจ้าจอร์จที่ 3 ที่ทรงแต่งตั้งเชลสเบิร์ก โดยการประกาศจะไม่ ร่วมรัฐบาลกับเชลเบิร์น ฟอกซ์ให้เหตุผลว่าพรรควิกส์ มีสิทธิอันชอบธรรมที่จะตัดสิน ตำแหน่งผู้สืบทอดจากรอคกิงแฮม ไม่ใช่กษัตริย์

หลังจากเซ็นสัญญาปารีสในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1783 เชลเบิร์นก็หมดอำนาจ ฟอกซ์และนอร์จิงรวมตัวเป็นพันธมิตรกัน และกลุ่มพันธมิตรนี้จะอยู่ในอำนาจจากเดือน เมษายน - ธันวาคม ค.ศ. 1783 ภายใต้นายกรัฐมนตรีที่ชื่อ พอร์ตแลนด์ (William Henry Cavendish Bentinck, 3rd Duke of Portland) สมัยนี้ก็มีปัญหาเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติ ปฏิรูปบริษัทอินเดียตะวันออก โดยฟอกซ์เป็นผู้เสนอเข้าสู่สภา เพื่อปรับปรุงการปกครอง อาณานิคมใหม่ พระเจ้าจอร์จที่ 3 ซึ่ง ไม่ชอบรัฐบาลชุดนี้ได้ทรงใช้อิทธิพล โดยทรงมีพระ

¹ ทายาททางการเมืองของแซทแฮม

อักษรถึงสมาชิกสภาขุนนางให้ปฏิเสธร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ โดยทรงข่มขู่ให้ยกเลิกเนนเสียงเห็นชอบกับพระราชบัญญัติฉบับนี้ เป็นศัตรูกับพระองค์ ผลปรากฏว่าสภาขุนนางไม่ผ่านพระราชบัญญัติฉบับนี้ พระเจ้าจอร์จที่ 3 ทรงฉวยโอกาสนี้จัดการให้รัฐบาลชุดนี้หมดอำนาจไป

William Pitt the Younger, by John Hoppner. (National Portrait Gallery, London)

การขึ้นสู่อำนาจของวิลเลียม พิตต์ ผู้บุตร

(William Pitt, The Younger)

วิลเลียมพิตต์ผู้บุตร เกิดเมื่อ ค.ศ. 1759 เป็นบุตรคนที่ 2 ของ เอิร์ล ออฟ แชนท์แฮม สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ใน ค.ศ. 1781 และสมัครเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคทอริ์ เมื่ออายุ 21 ปี

ความยุ่งเหยิงทางการเมือง ที่เกิดขึ้นหลังจากเซ็นสัญญาสันติภาพ ใน ค.ศ. 1783 นักการเมืองที่มีความสามารถในขณะนั้น อย่างฟอกซ์ เถาที่ผ่านมาขอใช้วิธีการรุนแรง โดยพยายามใช้เสียงข้างมากบีบ ใ้พระเจ้าจอร์จทรงปลดรัฐมนตรีออก และตั้งรัฐมนตรีชุดใหม่ที่ฟอกซ์ส่งรายชื่อไปให้ ซึ่งพระเจ้าจอร์จไม่ทรงเลือกรัฐมนตรีของฟอกซ์ และไม่ทรงยอมอุปสมภพ ในขณะที่พิตต์ผู้บุตรดำเนินนโยบายแบบนุ่มนวลและรอบคอบ ผูกพันมิตรกับธุรกิจชุมชนในลอนดอน และเป็นมิตรกับนักปฏิรูปอย่างวิลเลียม วิลเบอร์ฟอร์ซ (William Wilberforce) พยายามสร้างความมั่นคงให้กับรัฐบาล คนอังกฤษส่วนใหญ่จึงชื่นชอบพิตต์มากเป็นพิเศษ และฝากความหวังไว้ว่า พิตต์น่าจะเข้ามาช่วยกู้สถานการณ์ความตกต่ำของประเทศ ทำให้พิตต์ได้รับความสนับสนุน และได้รับความช่วยเหลือจากพระเจ้าจอร์จ พิตต์ยังได้รับเงินช่วยเหลือจากหลายองค์กร เช่น บริษัทอินเดียตะวันออก เนื่องจากบริษัทกลัวการบริหารงานของฟอกซ์ในเรื่องที่เกี่ยวกับปัญหาอินเดีย ดังนั้นเมื่อมีการเลือกตั้งในเดือนเมษายน ค.ศ. 1784 พิตต์จึงได้รับชัยชนะอย่างท่วมท้น ในขณะที่ฟอกซ์พ่ายแพ้อย่างหมดรูป

วิลเลียม พิตต์ (ผู้บุตร) ถิ่นนโยบายภายในประเทศ

จากประสบการณ์ทางการเมืองที่เคยเป็นรัฐมนตรีคลัง สมัยของเชลเบอร์น เป็นนายกรัฐมนตรี ใน ค.ศ. 1782 และเมื่อขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี ขณะมีอายุได้ 24 ปีเท่านั้น นับเป็นนายกรัฐมนตรีที่มีอายุน้อยที่สุดในประวัติศาสตร์ เนื่องจากอายุน้อยทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบางคนไม่เชื่อในความสามารถของเขา และพยายามคัดค้านเขาในสภา พิตต์ มีวิธีที่จะเอาชนะฝ่ายค้านให้ได้ โดยรอจังหวะที่จะตัดกำลังฝ่ายค้านจนเมื่อฝ่ายค้านมีเสียงมากกว่าเพียงเสียงเดียวเท่านั้น พิตต์ก็ประกาศยุบสภาทันที เพื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่ ใน ค.ศ. 1784

ซึ่งจะทำให้เขากลับมีเสียงสนับสนุนอย่างพอเพียง ยิ่งกว่านั้นเพื่อให้ฐานะของเขามั่นคงยิ่งขึ้น พิตต์ได้ขอให้พระเจ้าจอร์จที่ 3 แต่งตั้งพวกทอรีเป็นขุนนางเข้าไปนั่งในสภาขุนนางในจำนวนที่มากพอที่จะเป็นฝ่ายที่มีเสียงข้างมากในสภาขุนนางได้ ดังนั้น สมาชิกสภาขุนนางจึงเป็นสมาชิกจากพรรคทอรีเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ทอรีมีอำนาจเหนือพรรควิกส์ ซึ่งทำให้ฐานะของรัฐบาลมั่นคงมาก

การบริหารและการคลัง

ความสำเร็จอย่างสูงสุดของพิตต์ คือ เขาสามารถปฏิรูประบบการบริหารและการคลัง พิตต์ให้ความสนใจในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ โดยเฉพาะในเรื่องรายรับและรายจ่าย การให้ความสนใจอย่างละเอียดรอบคอบ เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เสถียรภาพของรัฐบาลมั่นคง พิตต์ดำเนินงานแบบค่อยเป็นค่อยไป หลีกเลี่ยงการขัดแย้ง และสามารถตอบสาธารณชนได้ทุกเรื่อง เช่น เมื่อพิตต์เห็นว่าตำแหน่งใดที่ไม่มีความสำคัญ สมควรยกเลิก เขาจะใช้วิธีรอก่อนกว่าเจ้าของตำแหน่งจะเสียชีวิตลง และไม่ตั้งคนใหม่ ทำให้ประหยัดงบประมาณได้มาก

พิตต์ได้ปฏิรูปทางการคลังเกี่ยวกับภาษีศุลกากร โดยที่พิตต์สังเกตเห็นสินค้าที่เสียภาษีสูงๆ หลายรายการ เช่น ชา ไวน์ ยาสูบ มักจะมีผู้ลักลอบหนีภาษีเป็นจำนวนมาก ดังนั้นพิตต์จึงเสนอให้ลดภาษีสินค้าลงหลายรายการ เช่น ลดการเก็บภาษีใบชา จาก 50% เหลือ 12 1/2 % เป็นต้น การลดภาษีเหล่านี้ลงเท่ากับทำให้ผู้ที่ทำการลักลอบ ลดน้อยลงและเพื่อเป็นการชดเชยเงินรายได้ที่เสียไป พิตต์ก็ได้เรียกเก็บภาษีใหม่ๆ ขึ้นแทน ซึ่งถือเป็นความจำเป็นที่จะต้องหาแหล่งรายได้ใหม่ๆ เข้ามา และยังคงเสนอให้เก็บภาษีสินค้าฟุ่มเฟือย การดำเนินนโยบายทางด้านเศรษฐกิจ จะยึดหลักการค้าเสรีของอดัม สมิท (Adam Smith) โดยต้องขจัดเครื่องกีดขวางความเจริญเติบโตของอุตสาหกรรม และสนับสนุนการค้าเสรี ใน ค.ศ. 1785 พิตต์พยายามให้มีการค้าเสรีกับไอร์แลนด์ แม้ว่าจะได้รับการต่อต้านจากนักธุรกิจในประเทศอังกฤษที่ขัดขวางจนทำให้เขาต้องยกเลิกมาตรการนี้ไปในที่สุด พิตต์ประสบความสำเร็จในการเซ็นสนธิสัญญาทางการค้ากับประเทศฝรั่งเศส โดยที่ทั้ง 2 ประเทศต่างลืมเรื่องความเป็นศัตรูกันในอดีต หันมาร่วมมือดำเนินการลดภาษีซึ่งกันและกัน เป็นผลให้สินค้าต่างๆ อาทิเช่น

เสื้อผ้า เครื่องเหล็ก เครื่องปั้นดินเผา ของอังกฤษเข้าไปในฝรั่งเศสราคาถูกกว่าแต่ก่อนมาก และไวน์ฝรั่งเศส เหล้าองุ่น และน้ำมัน ที่เข้าไปในอังกฤษราคาถูกลงเช่นกัน

พิตต์ได้รื้อฟื้นกองทุนสำหรับใช้หนี้ที่กู้ยืมมา (sinking fund, ซึ่งตั้งขึ้นในสมัย วอลโพล) เพื่อลดภาระหนี้สินของชาติซึ่งมีอยู่ถึง 238 ล้านปอนด์ โดยนำเงินเข้าไปในกองทุนปีละ 1 ล้านปอนด์ เป็นการค่อยๆ ลดหนี้ภายในระยะเวลา 10 ปี พิตต์หาเงินให้รัฐบาลได้ 1 ใน 3 และจ่ายเงินใช้หนี้ 11 ล้านปอนด์ เขาสามารถทำให้งบประมาณสมดุลย์ โดยลดงบประมาณทางทหาร และลดรายจ่ายของกองทัพเรือลงซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการดำเนินนโยบายยุติสงครามกับฝรั่งเศส

นอกจากนี้รัฐบาลยังได้ทบทวนเรื่องเงินปีที่ถวายให้กับพระมหากษัตริย์ โดยจ่ายเฉพาะค่าใช้จ่ายที่จำเป็นส่วนพระองค์จริงๆ

พระราชบัญญัติอินเดีย ค.ศ. 1784 (India Act 1784)

หลังการเลือกตั้ง ค.ศ. 1784 พิตต์ได้เสนอพระราชบัญญัติอินเดียอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งจะกลายเป็นกฎหมายในปีเดียวกัน สืบเนื่องมาจากพระราชบัญญัติการปกครองอินเดียฉบับแรก (Regulating Act, 1733) ซึ่งกำหนดบทบาททางการค้าและการปกครองของบริษัทอินเดียตะวันออกในการปกครองอินเดีย ซึ่งในทางปฏิบัติใช้ไม่ได้ผล ขาดประสิทธิภาพเปิดโอกาสให้บริษัทใช้อำนาจเด็ดขาดปกครองอินเดียตามใจชอบ บ่อยครั้งที่มีการปฏิบัติต่อชาวพื้นเมืองที่รุนแรงเกินเหตุ พิตต์จึงได้เสนอขอแก้ไขพระราชบัญญัติปกครองอินเดียใหม่ เรียกว่า พระราชบัญญัติอินเดีย ค.ศ. 1784 (Pitt's Indian Act, 1784) โดยกำหนดว่ารัฐบาลอังกฤษและบริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษเป็นผู้ปกครองอินเดียร่วมกัน โดยรัฐบาลอังกฤษรับผิดชอบทางด้านทหารและการปกครอง ส่วนบริษัทรับผิดชอบด้านการค้า รัฐบาลอังกฤษจะตั้งกรรมการชุดหนึ่ง เรียกว่า สภการบริหารอินเดียของรัฐบาล (Board of Control) เพื่อควบคุมการบริหารงานของบริษัทอินเดียตะวันออก สภาอำนวยการบริหารของบริษัท รายงานเหตุการณ์ทางการเมืองและการปกครองต่อสภการบริหารอินเดียของรัฐบาลสภการบริหาร

อินเดียจะเป็นผู้แต่งตั้งข้าหลวงใหญ่ (Governors General) อังกฤษประจำอินเดีย ระบบบริหาร
บริหารแบบใหม่นี้ดำเนินไปจนถึง ค.ศ. 1857 อันเป็นที่ที่บริษัทอินเดียตะวันออกสลายตัว

ภายใต้พระราชบัญญัติอินเดีย ค.ศ. 1784 ยังแสดงให้เห็นถึงนโยบายของรัฐบาล
อังกฤษที่ไม่ต้องการเข้าไปแทรกแซงกิจการภายในแคว้นอิสระต่างๆ ของอินเดีย ข้าหลวง
ใหญ่ไม่มีอำนาจในการประกาศสงครามโดยมิได้รับความเห็นชอบจากรัฐบาลอังกฤษ เว้นแต่
สงครามนั้นจะกระทำไปด้วยเจตนาบริสุทธิ์เพื่อป้องกันตนเอง

ปฏิรูปในด้านอื่นๆ

ค.ศ. 1785 พิตต์เสนอพระราชบัญญัติปฏิรูประบบรัฐสภา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการ
กำจัด “เมืองเน่า” (rotten boroughs) ขยายสิทธิการลงคะแนนเสียงโดยให้สิทธิกับผู้เช่าที่ดินที่
มีมูลค่า 40 ชิลลิงต่อปี (forty shilling freehold) และจัดสรรที่นั่งในสภาผู้แทนราษฎรเสียใหม่
ปรากฏว่าผู้แทนของ “เมืองเน่า” ทั้งหลายต่างช่วยกันคัดค้านร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ มีผล
ให้ร่างพระราชบัญญัติการปฏิรูปการเมืองไม่ผ่านสภา

พิตต์มีความพยายามที่จะยกเลิกการค้าทาส โดยเสนอร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการ
ยกเลิกการค้าทาส ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าทึ่งอย่างวิลเบอร์ฟอซ ซึ่งเป็นเพื่อสนิทกับเขาได้เรียก
ร้องให้ดำเนินการมาก่อน ซึ่งเรื่องนี้พิตต์ทำไม่สำเร็จต้องรอไปจนถึง ค.ศ. 1807 รัฐสภาจึง
ยินยอมให้เรื่องนี้ผ่านไปได้ ซึ่งเป็นเวลาที่พิตต์ถึงแก่กรรมไปแล้ว 1 ปี

พิตต์เสนอให้ไอร์แลนด์มีสิทธิติดต่อกับค้าขายโดยเสรีกับอาณานิคมของอังกฤษ ข้อ
เสนอของพิตต์ในเรื่องนี้ไม่ประสบความสำเร็จอีกเช่นเคย เนื่องจากพ่อค้าชาวอังกฤษสูญเสีย
ผลประโยชน์ จึงขอให้รัฐสภายับยั้งมาตรการนี้ พิตต์มีความกังวลว่า ถ้ายังขึ้นตั้งค้น
ดำเนินการในเรื่องนี้ต่อไป อาจกระทบกระเทือนถึงฐานะทางการเมืองของเขาอย่างแน่นอน

ค.ศ. 1791 พิตต์เสนอให้พวกคาทอลิกมีเสรีภาพในการนับถือศาสนาของตน เพราะ
ก่อนหน้านี้ พระราชบัญญัติว่าด้วยขันติธรรม (Toleration Act) ค.ศ. 1689 ที่อนุญาตให้ผู
ที่นับถือศาสนาิกายต่างๆ มีสิทธิในการเข้าร่วมและจัดพิธีทางศาสนานิกายที่ตนนับถือได้

อย่างเสรี แต่พวกคาทอลิกยังถูกจำกัดสิทธิอยู่ ดังนั้นมาตรการใหม่ที่ยกออกมาใน ค.ศ. 1791 นี้ จึงเป็นการให้สิทธิกับพวกคาทอลิกในการประกอบพิธีทางศาสนาของตนได้อย่างเสรี แต่ยังคงไม่มีสิทธิที่จะเข้ารับราชการ หรือสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่เหมือนเดิม เป็นที่น่ายินดีที่พวกคาทอลิกจะได้สิทธิที่เท่าเทียมกับนิกายอื่นๆ ใน ค.ศ. 1829 เมื่อมีการประกาศยกเลิกข้อจำกัดต่างๆ ให้หมดไป

ในปีเดียวกัน พิตต์ได้เสนอการจัดรูปแบบการปกครองแคนาดาใหม่ในรูปของพระราชบัญญัติแคนาดา (Canada Act 1791) แบ่งแคนาดาออกเป็นแคนาดาตอนบน (Upper Canada) และตอนล่าง (Lower Canada) โดยให้แต่ละส่วนมีเสรีภาพทางศาสนาและมีผู้ว่าการเป็นของตนเอง มีระบบรัฐสภาที่คล้ายคลึงกับของอังกฤษ คือ ระบบ 2 สภา ได้แก่ สภาสูงที่สมาชิกมาจากการแต่งตั้ง และสภาผู้แทนราษฎรที่สมาชิกมาจากการเลือกตั้ง

นอกจากนี้รัฐบาลของพิตต์ได้ดำเนินการส่งนักโทษไปตั้งหลักแหล่งในออสเตรเลีย แทนการจองจำไว้ในคุกอังกฤษเป็นการลดค่าใช้จ่ายลงได้มาก การสร้างอาณานิคมใหม่ที่ออสเตรเลียนี้เป็นผลงานการสำรวจของกัปตัน เจมส์ กุก (James Cooke) ซึ่งได้สำรวจออสเตรเลียใน ค.ศ. 1769 นักโทษรุ่นแรกที่ส่งไปได้สร้างเมืองซิดนีย์ (Sydney) ขึ้นใน ค.ศ. 1788 หลังจากนั้นก็มีการทยอยส่งนักโทษไปเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

การต่างประเทศ

ช่วงระยะเวลา 10 ปีแห่งความสงบ คือ ช่วงระยะเวลา ค.ศ. 1783-1793 การดำเนินนโยบายต่างประเทศของอังกฤษประสบความสำเร็จ โดยที่พิตต์มีจุดมุ่งหมายต้องการยุตินโยบายแยกตัวอยู่โดดเดี่ยว ซึ่งดำเนินมาตั้งแต่หลังสงครามกับอเมริกา สถานการณ์ของยุโรปในขณะนั้น เกิดวิกฤตการณ์รุนแรงในฮอลแลนด์ เป็นความขัดแย้งระหว่าง Stadtholder และ Aristocratic party พิตต์มีความเห็นว่าอังกฤษควรจะใช้โอกาสนี้สร้างเสริมเกียรติภูมิของอังกฤษในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ อังกฤษจึงร่วมมือกับปรัสเซีย สนับสนุน Stadtholder โดยที่ฝรั่งเศสให้ความสนับสนุนพวกกบฏคัทซ์ ค.ศ. 1787 ปรัสเซียได้ส่งกำลังทหารเข้าไปในฮอลแลนด์และตั้ง Stadtholder ขึ้นสู่อำนาจด้วยความเห็นชอบของอังกฤษ ฝรั่งเศส

กำลังประสบปัญหาอยู่ยากภายใน จึงไม่ได้เข้าแทรกแซง เหตุการณ์ครั้งนี้ถือเป็นชัยชนะของ
พิตต์ ในปีต่อมาพิตต์สามารถทำให้อังกฤษเป็นพันธมิตรกับปรัสเซียและฮอลแลนด์ ถือเป็น
จุดสิ้นสุดการดำเนินนโยบายอยู่โดดเดี่ยวของอังกฤษ

ยังมีเหตุการณ์เกิดขึ้นในส่วนอื่นๆ ของโลก เนื่องจากชาวประมงอังกฤษไปตั้งถิ่น
ฐานที่หมู่เกาะแวนคูเวอร์ (Vancouver) ชายฝั่งแปซิฟิกในอเมริกาเหนือได้ถูกเสปญคุกคาม
โดยที่สเปนอ้างสิทธิความเป็นเจ้าของ ผูกขาดชายฝั่งแปซิฟิกทั้งหมด จับเรืออังกฤษที่เกาะ
Nootka Sound พิตต์ประท้วงในขณะที่สเปนเตรียมพร้อมที่จะทำสงคราม พิตต์ส่งกองทัพ
เรือไปประจำการทันที การแสดงท่าทีปกป้องอย่างจริงจังของพิตต์ประกอบกับสเปนไม่
ได้รับความช่วยเหลือจากฝรั่งเศส ทำให้สเปนยอมถอย วิกฤตการณ์ครั้งนี้จึงผ่านพ้นไปได้ด้วย
ชัยชนะของอังกฤษ

พิตต์ไม่ประสบความสำเร็จเท่าไรนักในปัญหาเกี่ยวกับรัสเซีย ในสงครามระหว่างรัสเซีย
และสวีเดน อังกฤษร่วมกับฮอลแลนด์ และปรัสเซียช่วยเหลือสวีเดน ใน ค.ศ. 1791 เมื่อพิตต์
ต้องการสกัดกั้นแผนการของรัสเซีย ที่จะเข้าไปยึดดินแดนตุรกีใกล้ๆ เมืองออกซาคอฟ
(Oczakov) ตรงทะเลดำ พิตต์ไม่ได้รับความสนับสนุนจากรัฐบาลให้ไปทำสงครามปกป้อง
ตุรกีเขาจำต้องยอมรับการผนวกดินแดนของรัสเซีย

วิลเลียมพิตต์ผู้บุตรในฐานะเป็นรัฐมนตรีกลาโหม

สงครามกับฝรั่งเศส ในช่วง ค.ศ. 1793-1797

เมื่อชาวอังกฤษได้รับทราบข่าวการโจมตีคุกบาสดิล ใน ค.ศ. 1789 ชาวอังกฤษต่าง
รู้สึกยินดีที่ได้เห็นชาวฝรั่งเศสได้รับเสรีภาพทางการเมืองครั้งใหญ่ แม้แต่ชาวอังกฤษที่มีหัว
อนุรักษนิยม ก็ยังอดดีใจด้วยไม่ได้ที่ได้เห็นระบบการปกครองแบบกษัตริย์ภายใต้
รัฐธรรมนูญ (Constitutional monarchy) มาแทนที่ระบบสมบูรณาญาสิทธิราช (Absolutism)
รัฐบาลอังกฤษภายใต้การนำของวิลเลียมพิตต์ยังรู้สึกพอใจ และมีความเชื่อมั่นในเสรีภาพ
ใหม่ที่ชาวฝรั่งเศสได้รับ แต่เมื่อถึง ค.ศ. 1792 เหตุการณ์ในฝรั่งเศสรุนแรงขึ้นอยู่ในภาวะ

เลวร้าย และทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ จนขั้นต่ำได้อำนาจได้กระทำการโหดร้ายทารุณ มีการเสียดูดเนื้อ ออสเตเรียและปรัสเซียเข้าแทรกแซง รัฐบาลอังกฤษยังมีความเชื่อมั่นว่า การปฏิวัติคงไม่ลุกลามมาถึงประเทศอังกฤษแน่ แต่ความรู้สึกของคนอังกฤษเริ่มเปลี่ยน โดยเฉพาะชนชั้นสูงเริ่มไม่ไว้วางใจและตระหนกตกใจ พวกเขาตระหนักว่าถ้าแนวความคิดเกี่ยวกับการปฏิวัติฝรั่งเศสแพร่เข้ามาในประเทศอังกฤษจะก่อให้เกิดความหายนะอย่างใหญ่หลวง

เอ็ดมันด์ เบิร์ก (Edmund Burke) เป็นคนแรกที่ทำให้เห็นถึงความน่าสยดสยองของการปฏิวัติฝรั่งเศส ในหนังสือที่เขาเขียนขึ้นชื่อ “Reflection on the Revolution in France” ตีพิมพ์ในเดือนตุลาคม 1790 ด้วยพื้นฐานของการเป็นคนชั้นสูงที่ยึดมั่นในสถาบันดั้งเดิม เขามองเห็นว่าการปฏิวัติจะนำมาซึ่งความหายนะอย่างใหญ่หลวง และถ้าแนวความคิดนี้ยังไม่ถูกขจัดไป มันจะแพร่ ขยายไปยังประเทศอื่นๆ อย่างรวดเร็ว ทำลายอารยธรรมของยุโรป ผุพังจนจะรวมตัวกันเพื่อทำลายล้างสถาบันกษัตริย์ ทำลายองค์กรที่สำคัญอื่นๆ เช่น โบสถ์ วัด รวมถึงทำการยึดทรัพย์สินของคนรวย หนังสือของ ทอม เพน (Tom Paine) เรื่องสิทธิมนุษยชน (The Right of Man) ยิ่งเพิ่มความหวาดกลัวให้กับชนชั้นสูงมากขึ้นด้วย ทำให้ความคิดของชาวอังกฤษรุนแรงขึ้นทุกที ชนชั้นกลางระดับต่ำจะก้าวเข้ามาเป็นผู้นำ อาทิเช่น จอห์น เทลวอลล์ (John Telwall) ช่างตัดเสื้อ และทอมัส ฮาร์ดี (Thomas Hardy) ช่างทำรองเท้า, ยังมีช่างฝีมืออื่นๆ เจ้าของร้านค้า ครู เข้าร่วมด้วย สมาคมต่างๆ ถือกำเนิดขึ้นในช่วงนี้ ด้วยจุดประสงค์ที่คล้ายคลึงกัน อาทิเช่น “มิตรประชาชน” (Society of the Friends of the People) จุดประสงค์เพื่อสนับสนุนความคิดในการส่งเสริมระบบประชาธิปไตย ทอมัส ฮาร์ดี ได้ก่อตั้งสมาคม London Correspond of Society ใน ค.ศ. 1792 โดยมีการประชุมที่ เอ็ดินเบิร์ก (Edinburgh) ใน ค.ศ. 1793 เน้นถึงเรื่องการขยายสิทธิในการออกเสียงให้กว้างขึ้น เป็นการส่งเสริมการปกครองในรูปแบบประชาธิปไตยต่อต้านแนวความคิดปฏิวัติ เมื่อมาถึงตอนนี้ทำให้พิตต์เริ่มเชื่อว่า อังกฤษคงต้องทำสงครามกับฝรั่งเศสอย่างแน่นอน แม้แต่พระเจ้าจอร์จที่ 3 ก็ทรงเห็นด้วยว่าจะต้องทำสงครามกับฝรั่งเศสอย่างแน่นอน ในฤดูร้อน ปี ค.ศ. 1792 ออสเตเรีย และปรัสเซีย ได้ประกาศสงครามกับฝรั่งเศสเพื่อที่จะทำลายล้างการปฏิวัติ ปรัสเซียนั้นพระเจ้า

เฟรเดอริกวิลเลียมที่ 2 ทรงถือว่าการทำสงครามนี้กระทบกระเทือนถึงพระองค์ด้วย จึงได้ร่วมกับออสเตรียทำสงครามกับฝรั่งเศส สำหรับออสเตรียนั้นเข้าทำสงครามเป็นการสานต่อจากนโยบายที่กษัตริย์พระองค์ก่อนได้ทำไว้

เมื่อฝรั่งเศสประกาศสงครามกับอังกฤษ ฮอลแลนด์และสเปนในเดือน กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1793 ทำให้วิลเลียม พิตต์ ต้องยอมรับการทำทลายของสงครามใน ปี ค.ศ. 1793 อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การสู้รบกับฝรั่งเศสในช่วงแรกระหว่าง ค.ศ. 1793-1795 อังกฤษได้ผนึกกำลังครั้งแรกกับออสเตรีย ปรุสเซีย สเปน ฮอลแลนด์ และซาร์ดิเนีย ในรูปของพันธมิตรครั้งที่ 1 (The First Coalition) พันธมิตรของอังกฤษเป็นฝ่ายรับภาระการทำสงครามทางทะเลตามที่ตนถนัดอย่างเต็มความสามารถ พิตต์ตั้งใจไว้ว่าจะใช้กองทัพเรืออังกฤษทำลายการค้าของฝรั่งเศส และช่วงชิงอาณานิคมของฝรั่งเศสด้วย แต่ปรากฏว่าสงครามในระยะแรกชาวฝรั่งเศสที่มีความรู้ศึกาตินิยมอย่างรุนแรง ต่อสู้จนได้ชัยชนะขึ้นเรื่อยๆ มีผลให้ปรุสเซียขอสงบศึก โดยทำสัญญาแห่งเบเซล (Peace of Basle) ในเดือนเมษายน ค.ศ. 1795 และในต้น ปี ค.ศ. 1795 ก็ได้ Austrian Netherland ในสมรภูมิเจแมพเพส์ (Jermappes) บังคับให้ฮอลแลนด์ยอมทำสัญญาแห่งกรุงเฮก (Treaty of Hague) ในเวลาเดียวกันเบลเยี่ยมก็ตกเป็นของฝรั่งเศส และในเดือนกรกฎาคมสเปนได้ทำสัญญาสงบศึกกับฝรั่งเศส เหลือออสเตรียและซาร์ดิเนีย ที่ยังทำสงครามกับฝรั่งเศส แต่ในช่วง ค.ศ. 1796-1797 กองทัพนโปเลียนก็สามารถพิชิตออสเตรียและซาร์ดิเนีย และตกลงเซ็นสนธิสัญญาสงบศึก จึงเหลืออังกฤษประเทศเดียวที่ยังคงต่อสู้กับฝรั่งเศสต่อไป

ในช่วงนี้ประเทศอังกฤษพบกับสถานการณ์ที่ร้ายแรง เพราะการสงครามกับฝรั่งเศสทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจและการคลังของอังกฤษประสบปัญหา ภายในอังกฤษเองเกิดปัญหาการขาดแคลนอาหาร พิตต์พยายามขอเจรจาสันติภาพกับฝรั่งเศส แต่ฝรั่งเศสไม่ต้องการเจรจาด้วย เพราะฝรั่งเศสมีความหวังที่จะบุกเกาะอังกฤษให้ได้ชัยชนะ แต่ความหวังของฝรั่งเศสต้องประสบความล้มเหลว เมื่อกองทัพเรืออังกฤษภายใต้การนำของลอร์ด เนลสัน (Lord Nelson) และเซอร์ จอห์น เจอวิส (Sir John Jervis) สามารถทำลายทัพเรือของฝรั่งเศสลงได้ และ

ได้รับชัยชนะในการรบที่แหลมวินเซนต์ (Cape St. Vincent) และที่แคมเพอร์ดาวน์ (Camperdown) ชัยชนะในครั้งนี้นำให้อังกฤษมีการปรับปรุงตัว และสามารถสร้างความยิ่งใหญ่ได้อีกครั้งหนึ่ง

การสงครามระหว่างฝรั่งเศสกับประเทศภาคพื้นยุโรปเริ่มขึ้นอีกใน ปี ค.ศ. 1798 เมื่อมีการรวมตัวกันเป็นพันธมิตรครั้งที่ 2 (The Second Coalition) ระหว่างออสเตรีย, รัสเซีย อังกฤษ เพื่อต่อต้านฝรั่งเศส โดยที่ถ้าฝรั่งเศสสามารถโจมตีอียิปต์ และเข้าไปยึดอาณานิคมของอังกฤษในอินเดียก็จะเป็นการทำลายการค้าของอังกฤษในทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ทำให้ใน ค.ศ. 1798 นโปเลียนนำกองทัพฝรั่งเศสประมาณ 36,000 คน ไปตีอียิปต์ ในกองทัพมีนักปราชญ์ติดตามไปด้วยหลายคน เพื่อที่จะไปแสวงหาความรู้เกี่ยวกับอียิปต์ กองทัพเรือออกจากฐานทัพที่เมืองตุลอง (Toulon) ในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1798 ในระหว่างทางเข้ายึดเกาะมอลตา (Malta) และมุ่งตรงไปยังอ่าวอาบูกีร์ (Aboukir Bay) ยึดได้เมืองอเล็กซานเดรีย (Alexandria) แล้วมุ่งเข้าสู่กรุงไคโร (Cairo) และในระหว่างทางได้ปะทะกับพวกมาเมอูลุก (Mameluks) ซึ่งเป็นทหารอาหรับและได้ชัยชนะ หลังจากตีกรุงไคโรแล้ว นโปเลียนได้เข้ายึดครองอียิปต์ และจัดการปกครองในด้านต่างๆ ให้เป็นระเบียบ ในระหว่างนี้กองทัพเรือของฝรั่งเศสที่อ่าวอาบูกีร์ถูกกองทัพเรือของเนลสันทำลาย ทำให้แผนการในการบุกไปยังอินเดียต้องล้มเหลวลง ในขณะเดียวกันนโปเลียนทราบข่าวความวุ่นวายภายในประเทศ รัฐบาลไดเรกทอรี (Directory) เผชิญกับปัญหาความไม่สงบภายในประเทศ ทำให้นโปเลียนตัดสินใจนำทัพกลับจากอียิปต์ ทำรัฐประหารล้มรัฐบาลไดเรกทอรี เดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1799 เรียกรัฐประหารเดือนบรูแมร์ (Brumaire) เปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบกงสุล (Consulate) โดยมีนโปเลียนเป็นกงสุลที่ 1 และเป็นประมุขของประเทศ

การรวมรัฐสภาไอริช และรัฐสภาอังกฤษเป็นสภาเดียวกัน 1800

(Union with Ireland 1800)

ในช่วงที่อังกฤษมีปัญหาเกี่ยวกับฝรั่งเศส รัฐบาลอังกฤษไม่ต้องการให้ชาวอังกฤษที่มีหัวรุนแรงเรียกร้องสิทธิต่างๆ สำหรับในไอร์แลนด์มีการก่อความวุ่นวายขึ้น รัฐบาลต้องปราบ

อย่างทารุณ เมื่อเหตุการณ์สงบเรียบร้อยแล้ว วิลเลียม พิตต์ต้องการเอาใจชาวไอริช จึงเสนอให้มีการรวมรัฐสภาไอริชและรัฐสภาอังกฤษเข้าด้วยกัน ให้ไอร์แลนด์มีสิทธิส่งผู้แทนจำนวน 100 คน เข้าไปร่วมประชุม ในรัฐสภาของอังกฤษพร้อมด้วยขุนนาง 28 คน และสังฆราช 4 รูป เข้าไปนั่งในสภาขุนนาง และให้มีการค้าเสรีระหว่างอังกฤษกับไอร์แลนด์ให้เสรีภาพทางการเมืองแก่พวกคาทอลิกในไอร์แลนด์ ซึ่งพระเจ้าจอร์จที่ 3 ไม่ทรงเห็นชอบด้วย วิลเลียม พิตต์ จึงลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ใน ค.ศ. 1801

เมื่อเดินทางไปเยือนในฐานะกงสุลที่ 1 ดัดสันใจโจมตีออสเตรียและทรงได้รับชัยชนะอย่างงดงามในการรบครั้งสำคัญที่มารังโก ปี ค.ศ. 1800 ออสเตรียยอมลงนามในสัญญาแห่งเมือง ลูเนวิลล์ (Luneville) ในเดือนกุมภาพันธ์ ปี ค.ศ. 1801 รัสเซียถอนตัวออกจากสงคราม ทำให้เหลืออังกฤษประเทศเดียวที่ทำสงครามกับฝรั่งเศส นโปเลียนเองในช่วงนี้ทรงต้องการสันติภาพจึงได้มีการเจรจากันประกอบกับในช่วง ปี ค.ศ. 1801 นี้ เมื่อวิลเลียม พิตต์ ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของอังกฤษ ผู้นำคนใหม่คือ เฮนรี แอดดิงตัน (Henry Addington)¹ จึงเป็นผู้ลงนามในสนธิสัญญาอามีแยงส์ (The Treaty of Amiens) กับนโปเลียน โดยที่อังกฤษต้องยอมคืนดินแดนบางส่วนที่ยึดไว้ได้ในระหว่างสงคราม โดยดินแดนที่อังกฤษได้มามีแต่เพียงลังกา และตรินิแดดเท่านั้น ส่วนฝรั่งเศสต้องถอนตัวออกจากโรมและเนเปิล

การสงครามในช่วง ปี ค.ศ. 1803-1815

การสงครามระหว่างอังกฤษกับฝรั่งเศสเริ่มต้นอีกครั้ง ในเดือน พฤษภาคม ปี ค.ศ. 1803 เนื่องจากนโปเลียนมีพระประสงค์ที่จะขยายอำนาจ โดยทำลายความเป็นผู้นำทางการค้าและมหาอำนาจทางทะเลของอังกฤษ เมื่อนโปเลียนเข้ายึดแคว้นเฮน โนเวอร์ในเยอรมัน

¹ เป็นนายกรัฐมนตรีจากพรรคทอริ ในช่วง ค.ศ. 1801-1804 เป็นผู้ลงนามในสนธิสัญญาสันติภาพอามีแยงส์กับฝรั่งเศส แต่ผลจากการทำสัญญาอามีแยงส์ทำให้ชาวอังกฤษไม่พอใจรัฐบาลของแอดดิงตันมาก เพราะอังกฤษเป็นฝ่ายเสียเปรียบ เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้แอดดิงตันไม่เป็นที่นิยมของชาวอังกฤษ ทำให้เขาลาออกใน ค.ศ. 1804 เพื่อเปิดโอกาสให้พิตต์กลับมาเป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้ง

ซึ่งเป็นของอังกฤษ ทำให้อังกฤษประกาศสงครามกับฝรั่งเศสในเดือน พฤษภาคม ปี ค.ศ. 1803 อเล็กซานเดอร์ที่ 1 แห่งรัสเซียได้ทรงเข้าเป็นพันธมิตรกับอังกฤษ เป็นการรวมตัวเป็นพันธมิตรครั้งที่ 3 (The Third Coalition) โดยมีออสเตรียเข้าร่วมกับอังกฤษและรัสเซีย ในปี ค.ศ. 1805

กองทัพโปเลียนเดินทัพจากฝรั่งเศสข้ามแม่น้ำไรน์ เข้ายึดกรุงเวียนนาของออสเตรีย รบกันรุนแรง นโปเลียนได้ชัยชนะที่ตำบลออสเทอลิทซ์ (Austerlitz)

การรบทางเรื่อนั้น ฝรั่งเศสปะทะกับทัพเรืออันเกรียงไกรของอังกฤษภายใต้การนำของนายพลเรือ เนลสัน (Nelson) ที่ทราฟัลการ์ (Trafalgar) นายพลเรือวิลส์เนิฟ (Villeneuve) แม่ทัพเรือฝรั่งเศสเป็นฝ่ายปราชัยต่างๆ ที่ฝรั่งเศสมีอาวุธที่ดีกว่า และมีจำนวนเรือที่มากกว่า อังกฤษ เนื่องจากนายทหารอังกฤษสู้อย่างทรหดสามารถเอาชนะกองทัพฝรั่งเศสได้ภายในเวลาไม่กี่ชั่วโมง นายพลเนลสันเสียชีวิตในการรบครั้งนี้ ความพ่ายแพ้ของฝรั่งเศสในครั้งนี้ ทำให้โปเลียนล้มเลิกแผนการบุกเกาะอังกฤษ แต่ได้บีบบังคับให้ออสเตรียลงนามในสนธิสัญญาเพรสเบิร์ก (Pressburg) ค.ศ.1805 ออสเตรียต้องสูญเสียดินแดนในอิตาลีให้กับฝรั่งเศส ทั้งหมด อันได้แก่ ทิโรล, (Tyrol) บาวาเรีย (Bavaria) และเวเนเซีย (Venetia) นโปเลียนทรงยุบอาณาจักรโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ (The Holy Roman Empire) ซึ่งมีลักษณะเป็นการรวมรัฐเยอรมันอย่างหลวมๆ ภายใต้การปกครองของออสเตรีย หลังการยุบจักรวรรดิโรมันอันศักดิ์สิทธิ์แล้ว ฟรานซิสที่ 1 (Francis I) ทรงดำรงตำแหน่งเป็นจักรพรรดิแห่งออสเตรียอย่างเดียว ออสเตรียถูกบังคับให้ถอนตัวออกจากสงคราม รัสเซียคงสู้ต่อไป โดยมีปรัสเซียเข้าร่วมเป็นพันธมิตรแทน รัสเซียและปรัสเซียต่างช่วยกันรบ ปรัสเซียได้พ่ายแพ้ฝรั่งเศสในการรบที่เจนา (Jena) และโอเอสตัดท์ (Auerstadt) ในเดือนตุลาคม ปี ค.ศ. 1806 และในอีกไม่นาน นโปเลียนก็เดินทัพเข้ากรุงเบอร์ลิน รัสเซียยังคงทำการรบต่อไป และได้แพ้ฝรั่งเศสที่ฟรีดแลนด์ (Friedland) พระเจ้าเฟรเดริกวิลเลียมที่ 3 (Frederick William III) ได้เสด็จหนีไปซ่อนตัวในป้อมโคนิสเบิร์ก (Konigsburg) ใกล้พรมแดนรัสเซีย กองทัพนโปเลียนได้เดินทัพ

เข้าไปยังกรุงวอร์ซอร์ อเล็กซานเดอร์ต้องยอมทำสัญญาสงบศึกกับนโปเลียนที่เมืองทิลลิต (Tilsit)¹ เรียกว่าสนธิสัญญาทิลลิต (Treaty of Tilsit, 7 กรกฎาคม ปี ค.ศ. 1807)

สัญญาทิลลิตทำให้ปรัสเซียอ่อนแอลง นโปเลียนยึดช่องแคบทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเอลเบจากปรัสเซีย ดินแดนโปแลนด์ที่เป็นของปรัสเซียนั้นนโปเลียนตั้งเป็นรัฐใหม่คือแกรนด์ ดัชชี ออฟ วอร์ซอ (Grand Duchy of Warsaw) โดยนโปเลียนมอบให้เจ้าผู้ครองแคว้นแซกโซนี่ เป็นผู้ปกครองส่วนทางด้านตะวันตก ปรัสเซียเสียดินแดนผืนใหญ่ให้กับราชอาณาจักรเวสต์ ฟาเลีย (Westphalia) ซึ่งนโปเลียนมอบให้เยอโรม (Jerome) น้องชายของนโปเลียนเป็นกษัตริย์ปกครอง ในเวลาเดียวกันนโปเลียนได้ส่งกองทัพฝรั่งเศสเข้าโจมตีเนเปิล ซึ่งร่วมเป็นพันธมิตรต่อต้านฝรั่งเศส เมื่อได้ชัยชนะจึงผนวกเข้ากับจักรวรรดิฝรั่งเศส พร้อมกับทรงแต่งตั้งให้พระเชษฐาเป็นผู้ปกครอง

ในปี ค.ศ. 1808 นโปเลียนปลดกษัตริย์ราชวงศ์บูร์บองออก เพราะมีปัญหาภายในและสเปนเอาใจออกห่างไปอยู่กับอังกฤษ แล้วแต่งตั้งพระเชษฐาโจเซฟซึ่งดำรงตำแหน่งกษัตริย์เนเปิลไปปกครองสเปน

การปิดกั้นภาคพื้นทวีปยุโรป (The Continental System)

เห็นได้ชัดว่า ใน ปี ค.ศ. 1808 นโปเลียนสามารถยึดครองยุโรปได้เกือบทั้งทวีป บางดินแดนทรงผนวกเข้าโดยตรง บางส่วนอยู่ในฐานะพันธมิตรของฝรั่งเศส เหลือเพียงประเทศอังกฤษเท่านั้น ทำให้นโปเลียนคิดหาวิธีการที่จะเอาชนะอังกฤษ ในรูปของการปิดกั้นภาคพื้นทวีปยุโรปหมายถึงการปิดตลาดยุโรป ห้ามสินค้าอังกฤษเข้ายังดินแดนที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของพระองค์ หรือดินแดนที่เป็นพันธมิตรกับฝรั่งเศส ในเดือนพฤศจิกายน ปี ค.ศ. 1806 นโปเลียนทรงประกาศกฤษฎีกาเบอร์ลิน (Berlin Decree) ห้ามมิให้นำสินค้าจากอังกฤษทุกชนิดเข้าไปยังอาณาจักรฝรั่งเศส และเมืองท่าของเยอรมนี ฮังการี สเปน ฮอลแลนด์

¹ เมืองพรมแดนระหว่างปรัสเซียตะวันตกกับรัสเซีย

และประเทศพันธมิตรของฝรั่งเศส อีกทั้งไม่ให้เรืออังกฤษหรือเรือของชาติที่เป็นกลางที่มาจากอังกฤษเข้าไปเทียบท่าของประเทศเหล่านี้ด้วย ฝ่ายอังกฤษก็ได้ตอบด้วยการออก Orders in Council ในปี ค.ศ. 1807 ห้ามเรือที่เป็นกลางทำการค้ากับฝรั่งเศส หรือกับพันธมิตรของฝรั่งเศสหรือปฏิบัติตามกฤษฎีกาเบอร์ลิน มิฉะนั้นจะยึดเรือและสินค้าที่บรรทุกไปทั้งหมด ยกเว้นเรือที่ได้ขออนุญาตจากเมืองท่าอังกฤษ และผ่านการตรวจค้นสินค้าต้องห้ามเสียก่อน

ทางฝ่ายนโปเลียนก็ทรงตอบโต้ด้วยการออกกฤษฎีกามิลาน (Milan Decree) กำหนดว่าฝรั่งเศสจะถือว่าเรือที่ปฏิบัติตามคำสั่งของอังกฤษ หรือมาจากท่าเรือของอังกฤษเป็นเรืออังกฤษ โดยจะยึดทั้งเรือและสินค้า ถ้าหากเข้าไปเทียบท่าเรือฝรั่งเศส

ระบบปิดกั้นภาคพื้นทวีปยุโรปไม่ได้ผลตามที่นโปเลียนคาดหวังไว้ เพราะนโปเลียนไม่สามารถควบคุมทุกประเทศให้ปฏิบัติตามได้ เนื่องจากสินค้าอังกฤษเป็นสินค้าจำเป็นที่ประเทศต่างๆ ยังคงมีความต้องการใช้สูง จึงเกิดการลักลอบขนสินค้าอังกฤษอยู่ทั่วไป ในประเทศอังกฤษเองแม้จะได้รับกระทบกระเทือนจากสงครามเศรษฐกิจครั้งนี้ แต่อังกฤษก็สามารถประคองตัวรอดพ้นจากภาวะที่เลวร้ายนี้ได้ เนื่องจากรัฐบาลผสมภายใต้ ลอร์ดเกรนวิลล์ ในช่วง ค.ศ. 1806-1807 ได้เปิดทางให้พรรคทอเรียเข้ามาบริหารประเทศ โดยมีดยุกแห่งพอร์ตแลนด์ (Duke of Portland) เป็นนายกรัฐมนตรี ในช่วง ค.ศ. 1806-1809 มีจอร์จแคนนิง (George Canning) เป็นรัฐมนตรีต่างประเทศ และลอร์ด คาสเทอเร เป็นรัฐมนตรีกลาโหม รัฐบาลที่มีความสามารถชุดนี้มีส่วนอย่างมากในการดำเนินการให้สถานการณ์ของประเทศดีขึ้น สามารถหาตลาดระบายสินค้าอุตสาหกรรมในลาตินอเมริกา และในเอเชีย ทำให้อังกฤษยังคงมีความเข้มแข็งอยู่พอควร เศรษฐกิจของอังกฤษไม่ได้ถูกทำลายตามที่นโปเลียนทรงคาดการณ์ไว้ในทางตรงข้ามนโยบายปิดกั้นภาคพื้นทวีปนำความเดือดร้อนมาให้ชาวยุโรปมาก ทำให้นโปเลียนถูกตำหนิว่าใช้อำนาจเกินขอบเขต ทำให้ประชาชนทั้งภาคพื้นทวีปยุโรปเดือดร้อน ในท้ายที่สุดระบบปิดกั้นภาคพื้นทวีปยุโรปกลับนำความยุ่งยากและความหายนะมาสู่นโปเลียน เริ่มจากชาวสเปนต่อต้านกษัตริย์โจเซฟ การต่อต้านขยายตัวไปถึงปอร์ตุเกส ชาวสเปนได้นำวิธีการรบแบบกองโจร (Guerilla War) ต่อสู้กับฝรั่งเศส ทางฝ่าย

อังกฤษได้ส่งกองกำลังภายใต้การนำของคู๊กแห่งเวลลิงตันเข้าไปช่วยสเปนและปอร์ตุเกส ใน ค.ศ.1806 เกิดสงครามในคาบสมุทรไอบีเรีย การสงครามยืดเยื้อมาจนถึง ค.ศ. 1814 ฝรั่งเศสยอมเป็นอย่างเป็นทางการ

ในค.ศ.1809 ในขณะที่ฝรั่งเศสกำลังทำสงครามกับสเปน ออสเตรียถือโอกาสประกาศสงครามกับฝรั่งเศส กองทัพออสเตรียภายใต้การนำของอาร์ชดั๊ก ชาลส์ (Archduke Charles) พ่ายแพ้แก่กองทัพนโปเลียนที่วากรัม (Wagram) ในเดือน กรกฎาคม ค.ศ. 1809 ออสเตรียยอมลงนามในสนธิสัญญาเชินบรุน (Treaty of Schonbrun) มีสาระสำคัญคือ รวมดินแดนโปแลนด์ส่วนที่เป็นของออสเตรีย (West Galicia) เข้ากับแกรนด์ดัชชีแห่งวอร์ซอ และต้องยอมยกแคว้นอิลลิเรีย (Illyrian Provinces) เป็นรัฐบริวารของฝรั่งเศส พระเจ้าฟรานซิสที่ 1 ต้องยอมยกราชธานีเวียนนาเรียลลุตส์ ให้อภิเษกกับจักรพรรดินโปเลียน (เนื่องจากโยเซฟินไม่สามารถให้พระโอรสกับนโปเลียนได้) ถือเป็นการผูกพันราชวงศ์ โบนาปาร์ตเข้ากับราชวงศ์แฮปสเบิร์ก ค.ศ. 1811 พระนางมาเรีย หลุยส์ ประสูติพระราชโอรส นโปเลียนทรงแต่งตั้งพระโอรสให้เป็นกษัตริย์แห่งกรุงโรม (King of Rome)

สงครามฝรั่งเศส-รัสเซีย

เกิดขึ้นเนื่องจากอเล็กซานเดอร์ที่ 1 แห่งรัสเซียไม่พอใจนโยบายกักด่านภาคพื้นทวีปของนโปเลียน ที่ทำให้เศรษฐกิจของรัสเซียตกต่ำ เนื่องจากโรงงานอุตสาหกรรมของรัสเซียจำเป็นต้องใช้วัตถุดิบจากประเทศอังกฤษ เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้อเล็กซานเดอร์ไม่ยินดีที่จะปฏิบัติตามระบบปิดกั้นภาคพื้นยุโรปของนโปเลียน ทำให้นโปเลียนต้องเข้าสู่สงครามกับรัสเซียใน ปี ค.ศ. 1812 นโปเลียนทรงรวบรวมกำลังทหารได้ประมาณ 600,000 คนเศษ ประกอบไปด้วยทหารชาวฝรั่งเศส ออสเตรีย รัสเซีย และโปแลนด์ ฯลฯ เคลื่อนทัพเข้าสู่รัสเซียในเดือนมิถุนายน กองทัพรัสเซียต่อสู้อย่างเข้มแข็ง แต่เอาชนะกองทัพฝรั่งเศสไม่ได้ ทำให้ต้องเปลี่ยนแผนใหม่โดยใช้วิธีถอยทัพเพื่อตั้งทัพใหม่ และในเดือน กันยายน ค.ศ.1812 กองทัพนโปเลียนได้ต่อสู้กับกองทัพรัสเซียอย่างรุนแรงที่สมรภูมิโบโรดิโน ทหารทั้ง 2 ฝ่ายบาดเจ็บล้มตายพอๆ กัน นโปเลียนสามารถยึดกรุงมอสโกไว้ได้ แต่กรุงมอสโกก็ถูกเผาทำลาย

เกือบทั้งหมด ทำให้เกิดการขาดแคลนอาหารและที่พัก ประจวบกับอากาศหนาวเย็นจัดอย่าง
เข้ามา ทำให้คนโปเลียนจำต้องถอนทัพจากมอสโคว์ กองทัพรัสเซียไล่โจมตีแบบสงครามกอง
โจร ทหารได้รับบาดเจ็บล้มตายเนื่องจากความอดอยากและหนาวเหน็บอย่างทารุณ สงคราม
กับรัสเซียครั้งนี้สร้างความหายนะมาสู่จักรพรรดินโปเลียนและทำให้ประเทศฝรั่งเศสอ่อนแอ

อังกฤษภายใต้คาสเลอร์ ซึ่งเป็นรัฐมนตรีต่างประเทศได้รวบรวมพันธมิตรขึ้นใหม่
ในรูปของพันธมิตรที่ 4 (Fourth Coalition) ประกอบด้วย อังกฤษ รัสเซีย ปรัสเซีย ออสเตรีย
สวีเดน เพื่อทำการปลดปล่อย (War of Liberation) กองทัพผสมออสเตรีย ปรัสเซีย และ
รัสเซียมีชัยชนะต่อนโปเลียนอย่างงดงามที่เมือง ไลปซิก (Leipzig) ซึ่งรบกันจาก 16-19
ตุลาคม ค.ศ. 1813 กองทัพพันธมิตรเข้ายึดกรุงปารีสได้ในเดือน มีนาคม ค.ศ. 1814 ที่
พระราชวังฟองแตนโบล หลังจากนั้นนโปเลียนถูกส่งตัวไปประทับที่เกาะเอลบา (Elba) ใน
ทะเลเมดิเตอร์เรเนียน

พระอนุชาของพระเจ้าหลุยส์ที่ 16 คือ เคาน์แห่งโปรวองซ์ (Count of Provence) ได้
รับการสถาปนาขึ้นเป็นกษัตริย์ฝรั่งเศสองค์ใหม่ ทรงพระนามว่าพระเจ้าหลุยส์ที่ 18

วันที่ 1 มีนาคม ค.ศ. 1815 จักรพรรดินโปเลียนเสด็จหนีออกจากเกาะเอลบากลับมา
ยังกรุงปารีส ประชาชนรวมทั้งทหารต่างแสดงความยินดี ต้อนรับด้วยความจงรักภักดี ทำให้
พันธมิตรต้องรวมตัวกันอีกครั้งเพื่อต่อต้านนโปเลียน นโปเลียนตัดสินใจพระทัยยกทัพไปทำ
สงครามกับอังกฤษที่ตำบลวอเตอร์ลู (Waterloo) ซึ่งเป็นตำบลเล็กๆ ในประเทศเบลเยียม กอง
ทัพปรัสเซียเคลื่อนทัพมาสมทบกับกองทัพอังกฤษ กองทัพทั้ง 2 ประเทศผนึกกำลังกันปราบ
นโปเลียนลงได้สำเร็จในเดือน มิถุนายน ค.ศ. 1815 หลังจากนั้นพันธมิตรได้ส่งนโปเลียนไป
อยู่ที่เกาะเซนต์เฮเลนา (St. Helena) กลางมหาสมุทรแอตแลนติก ทรงประทับอยู่ที่นั่นจน
สวรรคต

การประชุมแห่งกรุงเวียนนา (Congress of Vienna ปี ค.ศ. 1814-1815)

เริ่มประชุมเดือนกันยายน ปี ค.ศ. 1814 ถึงมิถุนายน ค.ศ. 1815 เมตเทอร์นิค (Met-
ternich) นายกรัฐมนตรีของออสเตรียเป็นเจ้าภาพในการจัดประชุมร่วมกับคาสเลอร์ (Vis-

count Castlereagh) ผู้แทนของอังกฤษตาลเรรังค์ (Talleyrand) ผู้แทนของฝรั่งเศส พระเจ้าชาร์ลส์เลอซานเดอร์ที่ 1 ผู้แทนของรัสเซีย และฮุมโบลท์ (Humbolt) ผู้แทนของปรัสเซีย เพื่อตกลงปัญหาของยุโรปหลังสงครามนโปเลียน พิจารณาลงโทษจักรพรรดินโปเลียน จัดแผนที่ยุโรปใหม่และป้องกันไม่ให้ฝรั่งเศสมีอิทธิพลอีกต่อไป

การประชุมในครั้งนี้ เมตเตอร์นิคเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการวางนโยบายของกองเกรส โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะแก้ไขปัญหาของยุโรปตามแนวทางของพวกเขาหัวเก่า เป็นการจัดเขตแดนของยุโรปใหม่เพื่อให้เกิดสันติภาพและดุลย์แห่งอำนาจในยุโรป หลักการสำคัญของที่ประชุมแห่งเวียนนา คือ

1. หลักแห่งความชอบธรรม (Legitimacy) จะเป็นการสถาปนาความถูกต้องให้กับราชวงศ์เดิมกลับมาปกครอง เช่น ประเทศฝรั่งเศสจะเป็นการสถาปนาราชวงศ์บูร์บองกลับมาปกครองแทนที่ราชวงศ์โบนาปาร์ต ราชวงศ์ออเรนจ์ปกครองฮอลแลนด์ ราชวงศ์ชาวออสเตรียปกครองซาร์ดิเนีย พระสันตปาปาปกครองรัฐของพระสันตปาปา (Papal States) เป็นต้น

2. หลักการทดแทน (Compensation) เพื่อให้ประเทศต่างๆ ที่ร่วมรบในการปราบนโปเลียน ได้รับผลประโยชน์เป็นรางวัลตอบแทน หลักของการทดแทนมีอยู่ว่าในการจัดสรรเขตแดนใหม่เพื่อรางวัลซึ่งสันติภาพ เมื่อประเทศหนึ่งสูญเสียดินแดนแห่งหนึ่งไปจะได้รับความดินแดนอีกแห่งหนึ่งทดแทน เช่น ออสเตรียได้รับดินแดนอิตาลีเป็นการตอบแทนที่สูญเสีย Austrian Netherland¹ เพื่อให้ทำให้อาณาจักรฮอลแลนด์ใหญ่ขึ้น

สรุปข้อตกลงแห่งกรุงเวียนนา

ผู้แทนของที่ประชุมแห่งกรุงเวียนนาไม่ต้องการลงโทษฝรั่งเศสมากนัก คาสเลอเรเชอโนนโยบายที่ทำให้ประเทศเพื่อนบ้านของฝรั่งเศสเข้มแข็ง เพื่อจะได้มีกำลังต้านทานความยุ่งยากที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ดังนั้น ที่ประชุมจึงจัดสรรเขตแดนของยุโรปใหม่ ดังนี้:-

¹ ปัจจุบันคือ เบลเยียม

ดินแดนทางตอนเหนือของฝรั่งเศส ที่ประชุมจัดสรรให้เบลเยียมและดัทช์ร่วมกัน ในรูปของราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ โดยให้อยู่ภายใต้การปกครองของราชวงศ์โอเรนจ์ (Orange)

ดินแดนเยอรมันเป็นปัญหาที่ยุ้งยากมากที่สุดของที่ประชุมที่เวียนนา เพราะทั้ง ออสเตรียและปรัสเซียต่างก็แข่งขันกัน เมกเตอร์นิกไม่ยอมให้รัฐนี้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพราะกลัวว่าออสเตรียสูญเสียอิทธิพลในเยอรมันตอนใต้ ในที่สุดที่ประชุมตกลงให้จัดใหม่ โดยรวมดินแดน 35 รัฐ และ 4 นครรัฐอิสระเข้าด้วยกันอย่างหลวมๆ ในรูปของสมาพันธรัฐเยอรมัน (The German Confederation) รัฐบาลของสหพันธ์ที่เรียกว่า สภาไดเอท (Diet) เป็นสภาของผู้แทนจากแคว้นต่างๆ มากกว่าจะเป็นผู้แทนแห่งชาติ แคว้นที่เป็นสมาชิกสำคัญของสมาพันธรัฐคือ ปรัสเซียและออสเตรีย โดยที่ออสเตรียเป็นประธานของสมาพันธรัฐ และปรัสเซียเป็นรองประธานในที่ประชุมแห่งกรุงเวียนนาทั้งสองรัฐ ได้รับการจัดสรรเขตแดนใหม่ด้วย กล่าวคือ ปรัสเซียได้ดินแดนแซกโซนี่ 4/5 ทำให้อาณาเขตของปรัสเซียขยายไปถึงเยอรมันตะวันตกถึงแคว้นไรน์ ทำให้ปรัสเซียมามีอิทธิพลทางตะวันตกของเยอรมันจะทำให้เป็นผู้นำของกลุ่มเยอรมันในระยะหนึ่ง

รัฐสวิสเซอร์แลนด์ได้รับการจัดสรรให้เข้มแข็งในรูปของสมาพันธรัฐ (Confederation) ประกอบด้วย 22 cantons ที่ประชุมต้องการให้สวิสเซอร์แลนด์มีความเข้มแข็ง จึงให้รัฐนี้เป็นอิสระพร้อมรับประกันความเป็นเอกราช และความเป็นกลางของสวิสเซอร์แลนด์

สำหรับออสเตรีย ซึ่งต้องสูญเสีย Austrian Netherland เพื่อให้ไปรวมกับฮอลแลนด์ แต่ออสเตรียจะได้ดินแดนเก่าของแฮปสเบิร์กคือ ลอมบาร์ดี (Lombardy) เวนเซีย (Venetia) ในอิตาลีและอิลลีเรียน โปรวินส์ (Illyrian Provinces) ตามชายฝั่งตะวันออกทางทะเลอาเดรียติก

สำหรับอิตาลีที่ประชุมต้องการให้แยกเป็นแคว้นเล็กแคว้นน้อย รัฐสันตะปาปาทางตอนกลางเป็นอิสระมีพระสันตะปาปาปกครอง สำหรับดินแดน 3 แห่งเล็กๆ ทางตอนกลางและเหนือคือ ทูสกานี พาร์มา และโมเดนา อยู่ใต้การปกครองของออสเตรียทางตะวันตกเฉียงเหนือ อาณาจักรซาร์ดิเนีย ปิเอมอนต์ได้รับการจัดสรรให้เข้มแข็งขึ้นโดยรวมเอาเจนัว

นีช และส่วนหนึ่งของชาวอยเข้ามาด้วย อาณาจักรเนเปิลและซิซิลี (อาณาจักรซิซิลีทั้งสอง) ให้ราชวงศ์บูร์บองคือ พระเจ้าเฟอร์ดินานด์ปกครอง

รัสเซียได้ 3/5 ของ Grand Duchy of Warsaw พระเจ้าซาร์อเล็กซานเดอร์ทรงตั้งเป็น อาณาจักรโปแลนด์ (Kingdom of Poland, Congress of Poland) โดยที่พระเจ้าซาร์อเล็กซานเดอร์ทรงดำรงตำแหน่งกษัตริย์ นอกจากดินแดนโปแลนด์แล้ว รัสเซียยังได้ฟินแลนด์จาก สวีเดน และเบรซาราเบียจากจักรวรรดิออตโตมาน

สวีเดนได้นอร์เวย์จากเดนมาร์ก แต่สวีเดนต้องเสียฟินแลนด์ให้กับรัสเซีย

อังกฤษได้ดินแดนเพิ่มขึ้นมากมาย อาทิได้เกาะมอลตา (Molta) ในทะเลเมดิเตอร์เรเนียน เฮลิกแลนด์ (Heligoland) และหมู่เกาะไอโอเนียน (Ionian Isles) ซึ่งเป็นทางเชื่อมต่อกับช่องแคบยิบรอลต้า ทำให้อังกฤษเป็นประเทศมหาอำนาจในทะเลเมดิเตอร์เรเนียน อังกฤษยังได้เกาะอีกหลายเกาะที่เป็นจุดยุทธศาสตร์ในมหาสมุทรอินเดียของฝรั่งเศส ได้สิทธิทางการค้าในอเมริกากลาง ทำให้อังกฤษกลายเป็นมหาอำนาจทางทะเลมีอิทธิพลมากกว่าประเทศอื่นๆ

วันที่ 26 กันยายน ค.ศ. 1815 พันธมิตรได้ร่วมกันก่อตั้งพันธมิตรอันศักดิ์สิทธิ์ (Holy Alliance) เป็นสนธิสัญญาที่มีจุดมุ่งหมายป้องกันการปฏิวัติ และรักษาอำนาจของกษัตริย์แบบสมบูรณาญาสิทธิราช โดยอาศัยความผูกพันทางศาสนาคริสต์เพื่อผลประโยชน์ทางการทูตให้มีความรักกัน และเพื่อสันติภาพ โดยพระเจ้าซาร์อเล็กซานเดอร์ที่ 1 (Alexander I) เป็นผู้นำในการก่อตั้งและชักชวนให้กษัตริย์แห่งปรัสเซียและออสเตรียร่วมลงนามในสัญญานี้ แต่ผู้แทนของอังกฤษไม่ให้ความสำคัญ

ในเดือน พฤศจิกายน ค.ศ. 1815 มีการทำสนธิสัญญาพันธมิตรสี่ตุรภาคี (Quadruple Alliance) ซึ่งก่อตั้งขึ้นมาแทนพันธมิตรอันศักดิ์สิทธิ์ เป็นการผนึกกำลังกันระหว่างพันธมิตร 4 ชาติคือ อังกฤษ ปรัสเซีย ออสเตรีย และรัสเซีย ตกลงว่าจะใช้กำลังในกรณีที่น่าจำเป็น เพื่อทำให้ข้อตกลงที่กรุงเวียนนาประสบความสำเร็จ มหาอำนาจทั้ง 4 สัญญาว่าจะ

ปฏิบัติตามข้อตกลงที่กรุงเวียนนาเป็นระยะเวลาถึง 20 ปี โดยเฉพาะเมตเตอร์นิกต้องการให้ สนธิสัญญาพันธมิตรจักรภพ เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการปราบปรามการเสรีนิยมใน ยุโรป¹ แต่คาสเซิลเรตีความหมายของสนธิสัญญานี้แตกต่างไปจากเมตเตอร์นิก โดยคาสเซิลเรเห็นด้วยกับเมตเตอร์นิกในประเด็นอื่นๆ ยกเว้นภาระผูกพันที่จะเข้าไปแทรกแซงการ ปฏิวัติภายในของประเทศอื่นๆ การตีความของสนธิสัญญาพันธมิตรจักรภพที่แตกต่างกันนี้ จึงนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างอังกฤษกับประเทศในกลุ่มสมบูรณญาสิทธิราชย์ เป็นสาเหตุ สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ความร่วมมือแห่งยุโรปต้องสิ้นสุดลงใน ค.ศ. 1825

ในระยะหลัง คือ ใน ค.ศ. 1818 ฝรั่งเศสได้รับอนุญาตให้เข้าร่วมประชุมด้วยทำให้ สนธิสัญญานี้กลายเป็นสนธิสัญญาพันธมิตรเบญจภาคี (Quintuple Alliance) ซึ่งจะกลายเป็นเครื่องมือสำคัญของยุโรปในการที่จะปราบปรามแนวความคิดแบบเสรีนิยม

¹ H.A.L. Fisher, A History of Europe, (London: Edward Arnold & Co, 1936) p.874